

Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Dan Christensen har oversat det historiske kildeskrift og doneret sin oversættelse til mig. PDF-filen kan downloades til personligt brug.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Thomas Burton's dagbog

Forord

Thomas Burton var antagelig den stenograf som skrev mødereferater fra det engelske parlaments møder i tidsrummet 1656-1659. Han var fredsdommer for grevskabet *Westmoreland* og blev medlem af parlamentet for grevskabet i august 1656. Han forblev medlem indtil genoprettelsen af kongedømmet i 1660. Hans "dagbog", som den kaldes, gengiver sandsynligvis politikernes taler nogenlunde ordret og må derfor være nedfældet medens de blev holdt i Underhuset (House of Commons). Det ordrette afspejles tydeligt i referaterne, hvor der findes en hel del underforståede og indforståede henvisninger og bemærkninger. Eksempelvis må det ofte forekommende udtryk, "det enkelte individ" (the single person), nok fortolkes som en omskrivning af *Lord Protector Richard Cromwell*, søn af afdøde *Oliver Cromwell*.

Nedenstående debatter illustrerer Englands holdning og planer for nyordning af den nordeuropæiske magtbalance. Det må også erindres at England netop i denne periode er midt i en kaotisk overgang fra republik (Commonwealth) tilbage til kongedømmet.

Tre dages møder er her oversat. Mandag 21. februar, onsdag 23. februar 1659 og torsdag 24. februar 1659.

I et indledende møde torsdag 17. februar 1659 præsenterer statsrådssekretær *Mr. Thurloe* parlamentet for Karl Gustav krigenes udvikling i Norden, med en henvisning til tilstanden i Øresund. Under mødet berammes en debat i Underhuset om det for England vigtige emne, Øresund, til påfølgende uge.

Den direkte anledning til debatten er velsagtens den svenske konge Karl X Gustavs generalstorm på København, natten mellem 10. februar og 11. februar 1659. Da stormen afvistes af den danske konge Frederik III, blev den svenske dominans i Norden brudt, men ikke afgørende. Situationen kunne alene afklares ved indgriben fra Europas daværende stormagter, England, Frankrig, Holland og det Tyske kejserrige.

Det er underholdende at læse om diverse parlamentsmedlemmers bundløse uvidenhed om nordiske forhold.

Thomas Burton's dagbog

Af det engelske parlaments mødereferater.

Torsdag, 17. februar, 1659

Mr. Speaker satte sig klokken 9.

Mr. Cooper bad en bøn.

...

...

Mr. Secretary: Jeg foreslår at vi igen tager et forslag op, jeg fremlagde i morges, for hvilket disse herrer har stemt. Med hensyn til tingenes tilstand i almindelighed, er vi i fred med hele verden; men hvad angår Spaniens tilstand, som I før blev bekendt med, og I kan få sagens kerne igen, når I måtte ønske det, kan en del af denne affære ikke stå til rådighed for Jeres komité. Dele af Jeres flåde skal udrangeres. Jeres fjender arbejder. Det vil være i Jeres interesse at erfare hvorledes Øresund ordnes. I Europa har polakker og danskere og hollændere fundet sammen; kun svenskerne står på egne ben. Konsekvenserne er betydningsfulde for Jer, med hvor meget I vil gribe ind. Planerne ligger foran Jer. I kan sætte Jer ind i dem alle, når I behager. Der er ingen forpligtelser indtil nu. Flådens omkostninger næste år vil beløbe sig til en million. Jeg vil afsætte en lille dags tid til at undersøge dette.

Captain Hatsell: Selve Jeres eksistens er i spil; hvis I ikke drager omsorg for Jeres interesser i Øresund.

Mr. Bodurda: Jeg fremsætter forslag om at støtte dette.

Mr. Knightley: Jeg foreslår mandag, og intet må komme imellem.

Sir Henry Vane: Jeg foreslår mandag. Denne affære er af stor betydning, så jeg ønsker ikke, at I udelader Jeres anden store afstemning. Skaf et godt fundament hjemme ved jer selv.

Vedtaget, at tage affærerne omkring Øresund under overvejelse mandag morgen.

...

...

Mandag, 21. februar, 1659

...

Dagsordenen blev oplæst og den indeholdt, at en redegørelse skulle afgives vedrørende krigen mellem Danmark og Sverige.

Mr. Secretary: Jeg er her, efter hans Højheds ordre, parat til at præsentere den redegørelse; og for at udvikle den må vi se lidt tilbage, til disse problemers begyndelse, for at forstå hvor vi er nu.

Det vil ikke være af vejen, at tale en smule generelt. **1.** Om partier, fyrster og stater optaget af denne krig; **2.** Hvor krigsskuepladsen befinder sig.

Vi ved, at krigen i områderne der, først begyndte mellem Sverige og Polen, derefter mellem Sverige og Danmark; disse er de vigtigste deltagere, men andre er siden kommet til, som støtte. Polen støttes af det Tyske Kejserrige, Danmark af Brandenburg og til søs af Generalstaterne. Sverige er alene. Alle disse imod Sverige og Sverige imod alle disse.

Krigsskuepladsen for Polen og Sverige er Prøjsen, hvor Marienburg, Danzig og mange andre vigtige byer befinder sig, hvor englænderne drev handel. Den anden krigsskueplads er Danmark, Sjælland og den danske konges områder. Der findes to sekter i Danmark, Holsten og Jylland og adskillige sekter omkring det baltiske hav, hvorved det vil fremgå at denne nations interesser synes meget impliceret i denne krigs resultat. Jeg vil gå ind i det trinvis.-

1. Medens krigen kun involverede Sverige og Polen, var der store håb om at Sverige ville fortsætte krigen mod kejseren, og derved hjælpe den protestantiske sag meget frem. Den svenske succes i Polen gav i begyndelsen håb om dette.
2. Kejseren, dengang konge af Ungarn, sendte en hær mod svenskerne til hjælp for polakkerne, hvilket gav Sverige et godt grundlag for krigen.
3. Der var derfor en stor motivation i protestantiske kredse for at hjælpe i denne krig, og der var store forhåbninger om, at de ville slutte sig sammen mod kejseren.
4. Hertugen af Holsten og fyrsten af Transylvanien, protestanter og calvinister sluttede sig til svenskerne. Vi støttede alt hvad vi evnede, og Lord Protector's interesse blev vakt.

Det er sandt nok, at en traktat med Generalstaterne ikke havde held med sig. De fornemmede skinsyge omkring det projekt, og i den voksende magtfuldhed hos kongen af Sverige, og sendte fyrre skibe mod Sverige for at styrke Danzig. Denne flådes admiral skulle frembringe en traktat mellem Danmark og Sverige, gennem hvilken deres handelsinteresser kunne sikres; men den fred blev aldrig ratificeret. Derefter skulle alliansens genoprettelse få tag i alle parter; men, til slut, blev den sluttet alene mellem danskerne og hollænderne, i overensstemmelse med en tidligere alliance oprettet i 1649.

Denne alliance ændrede tingenes tilstand, og gav krigen et nyt fodfæste. Her opstod en total forvirring i den protestantiske lejr. Krigene blev på denne måde trukket ud af den romerske lejr indvolde til de protestantiskes, mellem hollænderne og Sverige. Således blev krigsskuepladsen

omdirigeret. Hollænderne involverede sig mod svenskerne, og kurfyrsten af Brandenburg blev trukket til den side.

Hans Højhed, den afdøde Lord Protector, i overensstemmelse med måden hvormed han styrede alle sine udenrigssager, holdt sig neutral og ligestillet med sine protestantiske venner, som en mægler. Han sendte budbringere for at tilbyde sin mægling, for at skabe fred mellem dem. Han henvendte sig, også, til de Forenede Provinser for at formå dem til enighed med vore naboer ved samme lejlighed, men det lykkedes ikke.

Da det er mere gunstigt for en succesrig fyrste at vende sine våben mod den rigtige side, end at bruge dem mod venner, til deres egen udslettelse, accepterede de to konger mæglingen. Efter seks måneder var en fredsaftale blevet indgået, i februar 1658; således at krigen tilsyneladende var slut: svenskerne fik fordel. Men krigen, medens den pågik, forstyrrede sagerne så meget, at de aldrig igen kunne sammensættes.

Den således indgåede fred holdt ikke. Andre vanskeligheder dukkede op, og en anden opdeling. Fyrsten af Transylvanien blev tvunget til at opgive sin interesse for svenskerne, og blev siden neutraliseret.

Kurfyrsten af Brandenburg hældte først til neutralitet, og er siden yderligere vundet for kejseren. Hans Højhed kommunikerede med ham, for at rådgive i denne sag, og udsatte hans beslutninger for et stykke tid; og han sendte ambassadører til Sverige, for at opbygge og fuldføre et forbund, men de returnerede *re infecitâ*. Derpå indgik de i et forbund, angrebs- og forsvars-, med kejseren.

Oven i alt dette opstod der nye uenigheder mellem danskerne og svenskerne, omkring den i februar 1658 indgåede fredsaftale; og sidste august måned, udbrød en ny krig mellem disse to konger. Jeg kender endnu ikke retfærdiggørelsen for eller årsagen til dette, men alle deres naboer fandt sig selv involveret i denne uenighed, og, som det tjente deres interesser bedst, blandede de sig af interesse for den ene eller den part.

Kejseren stillede med 8000 fodfolk, og 4000 ryttere. Brandenburg med? fodfolk, og 6000 ryttere.

De marcherede til Østersøens kyst, for at blive transporteret til Sjælland, med ordre til at hæve belejringen af København, generobre Kronborg slot, som beherskede København, og genvinde hvad der var tabt.

Generalstaterne mente sig selv forpligtet, og sendte hjælp til kongen af Danmark ifølge deres traktatlige forpligtelser.

Der fandtes tredive eller fyrre krigsskibe, med alle slags forsyninger, foruden 4000 fodfolk, med ordrer til at undsætte København, til at støtte transporten af Brandenburgs tropper, og til at bekæmpe den svenske flåde, hvilket alt sammen følgerigt blev udført. Den hollandske flåde angreb også i Øresund. Jeg vil ikke nævne hvad der skete mellem flåderne.

Dette var tingenes tilstand sidste oktober måned. Hans Højhed, som vi har nu, anlagde disse betragtninger: -

1. Fortsættelsen af en krig i disse områder ville hindre vor handel umådeligt meget, og ville være til megen skade for vores land; mange af vore produkter transporteres og sælges derovre, og meget materiale til skibsfart og sejlads transporteres hertil fra de områder.
2. Tager man i betragtning hvad resultatet af denne krig kunne blive, at Øresund sandsynligvis kommer i hænderne på de som vil udelukke englænderne, eller vi sættes i en sådan position, at vi er lige så ringe stillet som udelukkelse; ville følgerne deraf ødelægge vores skibsfart; hamp, tjære, tovværk og master, alt fra de kanter, og en forhindring der, vil bringe vor sikkerhed i fare.
Vi har erfaring med dette fra vores krig mod hollænderne, da danskerne blokerede vores adgang derovre, hvilket påførte os svære lidelser, idét vi ikke besidder disse råvarer, undtagen de som kom fra vore fjender til dobbelt pris.
3. Hans højhed anså at kejseren sandsynligvis ville antage planerne fra huset Østrig, at beherske det baltiske område, og de østlige have, således som spanierne allerede behersker de vestlige havområder. De kunne på den måde beherske verdenshandelen. Dette var hollænderne tidligere meget opmærksomme på, da de inviterede svenskerne til at komme og hindre kejserens fremgang, som nu har bedre forhåbninger om dette end han nogensinde har haft i verden, idét han har større besiddelser der end tidligere, da to eller tre af de vigtigste steder i Holsten, ved Danmarks redning, allerede er besat med kejserens tropper.
Endvidere tror jeg at kongen af Danmarks allierede udgør en større fare for ham end hans åbenbare fjender.
4. Han mente, at når kejseren havde afsluttet sine affærer der, ville han og hans forbundsfæller dernæst oversvømme Flandern, og derfra her over til denne republik, hvor de har til hensigt at installere en anden regering, når de er klar til det. Sådanne planer, ved vi, er i gang, *de facto*, allerede.
5. Den store fare ved omstyrtelse af de protestantiske interesser, i almindelighed, som vi har så megen årsag til at bevare og fremme.

Hans Højhed, ved overvejelser om disse fortrædeligheder, anså sig selv forpligtet til at forebygge dem så meget som han formåede. Vi har stadigvæk disse fyrsters venskab, og nærer intet fjendskab mod kejseren, hans Højhed ville det heller ikke anderledes. Han anså det derfor passende at intervenere af venskabelige hensyn.

I burde tage det første skridt ved at stræbe efter forsoning mellem de to stridende konger, idét vi mest anser det i vores interesse at bevare begge, hellere end at lade en af dem blive udslettet; endvidere burde I og Frankrig gå sammen om at fjerne hollænderne og Brandenburg, og om muligt forsone polakkerne med Sverige.

For at fremme til succes med denne mægling, og bringe alle parter til forsoning, uden udelukkelse af huset Østrig, også, anså hans Højhed det passende og tilbørligt at sende en flåde på tyve skibe til disse områder, med hensigt at skabe fred mellem de to konger, og dette orienterede han Generalstaterne om.

Hollænderne sendte tolv skibe og 4000 mand til danskerne. Hans Højhed anmodede dem om ikke at sende yderligere undsætning. De meddelte, at de ønskede at forsone de to konger, og erklærede at det ikke var for at involvere sig i fjendtligheder mod Sverige; men for at støtte deres allierede, kongen af Danmark. Derefter landsatte de deres tropper.

Det er sandt, at vores flåde ikke afsejlede på grund af den utidige frost, men den havde denne fordel, da situationen nu nogenlunde er som sidste oktober. Det var så vidt hvad fortiden indeholdt. Nu til hvad der ligger foran jer.

Foråret er tiden for handling. Der er store forberedelser i gang for alle parter. Generalstaterne stræber efter fred, men anser at det næppe er sikkert stole på succes alene med en traktat, men vil have en god krigsflåde til ledsagelse. De har, derfor, besluttet at afsende 100 krigsskibe, oven i fortsættelsen med tredive skibe i Øresund, allerede, under Opdam.

De har store skibe, flere end 58, fra 40 kanoner til--, 20 fregatter, 10 brandere, og mange rådgivere. Om bord på disse skibe har de, eller har til hensigt at sende 18.000 mand.

De er i gang med at bygge 18 skibe mere, og 3 med en længde på 130 fod, hvor alle vil være parate om kort tid. De laster 4000 fodfolk mere, til støtte for kongen af Danmark, oveni tillægges 15 eller 16 skibe af kongen af Danmarks egne, som er meget stærke.

Derfor, sandheden er, at hollænderne leder dette projekt med en god portion kraft og beslutsomhed, idét de udskriver store skatter for at udføre dette arbejde, noget de aldrig vil gøre medmindre det er af stor vigtighed for landet.

Hans Højhed, i disse affærer, mener at vigtigheden for os er lige så stor som for hollænderne, og at de samme grunde gælder lige vel for os i alt; da vor nation, faktisk, er lige så optaget af den sag som dem; for de befinder sig på fastlandet, og vi, på en ø.

Derfor, tænker han, at medmindre han besidder en betydelig flådestyrke, ligesom hollænderne, vil hans indblanding for freden give ringe eller ingen mening.

Når naboerne forbereder sig på sådanne ekstraordinære måder og i sådant omfang, skal vi, med klog forsigtighed, også gøre det.

Derfor, med henblik på dette, og for at holde fred mellem vore naboer, anser Hans Højhed det for passende at udstyre skibe med henblik på disse affærer og nødstilfælde. Forberedelsen er allerede godt i gang, yderligere anså han det egnet og nødvendigt at informere denne forsamling om det, således at vi, med viden om det, kan rådgive som vi finder dueligt i denne sag.

Altum silentium i en god stund.

Sir Henry Vane: Om denne betydningsfulde og vægtige efterretning, må dens konsekvenser nøje overvejes med jeres gode dømmekraft. Jeg ønsker lidt yderligere oplysning om et særligt punkt, som kun er blevet kortvarigt berørt, og det vil gøre megen fyldest, med henvisning til om hvad der bør overvejes i denne forsamling. Dette er omkring den anden krig, som svenskerne påbegyndte

mod danskerne efter mæglingen. Vi fatter ikke hvor skylden for dette brud skal placeres, som startede den anden krig. Jeg ville ønske at vi fik begreb om hvordan freden så pludseligt blev afbrudt og København belejret.

Mr. Secretary: Der var noget jeg undlod at fortælle, som hvis jeg havde udtalt det, ikke ville have givet den ærede herre årsag til at bede om fyldestgørelse.

Hvad grunden til fremkaldelsen af den anden krig var, er jeg ikke i stand til at beskrive klart; for skønt vi har hørt hvad de begge sagde, er Hans Højhed stadigvæk i uvidenhed derom. Men, om den foreliggende sag, er hans opfattelse, ikke at vise interesse for den ene eller den anden i striden, berettiget eller uberettiget, eller at blande sig i den krigs forhold, i hvilken vi ikke har nogen andel, undtagen hvad der berører denne nations velfærd og vor handel. Hans Højhed anser sig selv engageret i at kere sig om vor tilstand og vore interesser, og at vi ikke bør gå i stå som tilskuere, medens to fyrster således bekriger hinanden, og trækker vekslers på indgriben fra deres respektive naboer.

Mr. Trevor: Overvejelser omkring krig og fred er egnede overvejelser for denne forsamling. Jeg tror, at debatten om hvad der var Hans Højheds tanker for at skride til denne forberedelse, bliver kortvarig. Jeg håber at ingen vil gøre indsigelser mod dette. Og skulle I anmode Hans Højhed om at tage sig af nationens interesser i denne affære, under disse betydningsfulde omstændigheder, vil det kun være passende for Jer at gøre. Jeg foreslår at det henvises til Hans Højhed.

Mr. Noell: Det er ikke i staternes interesse at undersøge krigen årsager, kun deres egen relevans til dem. Jeg kan intet ytre i denne sag som statsanliggende. Jeg kan kun tale om kendsgerninger.

Jeg mener at nationens interesser aldrig har været mere relevante end nu. Alle protestanters interesse her, alle protestanters interesse i verden, er nu i spil. Hvis Sverige løbes over ende nu, kan man lige vel slutte at alle protestanter bliver løbet over ende; og om i ikke er stand til at beskytte dem, betvivler jeg at deres interesse vil være lille.

Men jeg vil alene tale om handel. Hvis handelsinteresser kommer i hænderne på de som søger at vinde dem, behøver I ikke at bygge skibe, såfremt de opnår dem. Hvis magten over Øresund på én gang kommer i hænderne på de som nu søger den, altså hollænderne, vil I være så langt fra at beskytte Jeres handelsskibe, at de vil tjene Jer som vi tjente Frankrigs konge på dronning Elizabeths tid. Vi forbød ham at bygge skibe i sine havne, fordi vi ville sørge for at beholde havet for os selv.

De har allerede forbudt os at tage til Bantam, fordi de siger at det er deres fjende; og med tiden vil vi blive ude af stand til drive handel, særligt der. Nej, de vil forbyde al Englands handel.

Jeg ved ikke hvad man kan gøre for tømmer, for ammunition, for skibe og for andet forsvarsmateriel, hvis man hindres med den handel. Da krigen mellem Jer og Holland pågik, blev hine holdt væk fra det. I kan kun få hvad de ønsker at give Jer.

Overvej i almindelighed hvad I vil gøre ved det. Jeg ved hvad dets konsekvenser vil blive, så vel som jeg ved at solen er i meridianen. Jeg ser ingen slutning på det. Én dag, én time, er kostbar i en

sag af denne natur. Det kan være dét som styrker Jer og gør Jer betydningsfulde i verden. Læg dét i sådanne hænder, som vil opfylde til Jeres endemål.

Jeg foreslår at ledelsen af denne opgave overdrages til Protector'en.

Mr. Neville: Redegørelsen er meget tilfredsstillende og præcis. Her har noget været fremført af interesse for staten, for handelen og for religionen. For det sidstnævnte er det sikkert, at den protestantiske sag og den protestantiske religion er forskellige ting. Når en krig startes på grund af forfølgelse af den protestantiske religion, som i Frankrig og Spanien tidligere, er der stor bekymring, og det bør bevæge os før alt andet. Sådan er denne krig ikke, som jeg forstår det.

Men jeg kalder det en protestantisk interesse eller sag, når adskillige enkeltdele samstemmer og allierer sig for at opretholde deres respektive områder.

Hvad angår denne strid, kan jeg ikke se noget religiøst eller protestantisk religiøst. Der er Calvinister og Lutheranere på begge sider. Brandenburg, Holland, Danmark, er alle protestanter; og lige så gode, om ikke bedre end svenskerne; og jeg kan derfor ikke se hvorledes den protestantiske religion er specielt indblandet i denne.

England kan faktisk ikke fortsætte sin eksistens uden handel, og statsinteresser kan, muligvis, optage os meget. Jeg ved ikke hvordan det kommer sig, medmindre det er begrundet i Jeres interesse i opposition til Spanien, at kejseren er allieret med Spanien. I bliver fortalt, at interessen for Østersøen er af reel vigtighed for jeres handel. Vort spørgsmål skal derfor være:-

Hvor meget videre kan vor indgriben nu, ved indblanding i Sundets anliggender, fremme vore interesser, enten for denne nations styrke eller for dens handel? Og mig synes det at være til vor nytte at bevare det i Danmarks hænder, hvor det har været i så lang tid; Jeres venners, hvis ret det er, og hvor det var og sikkert vil forblive, hvis vi gør som vi vil. Danmarks konge besidder kun døren til Øresund. Men hvad hvis vi hjalp til med at lægge det i Sveriges hænder, som besidder både døren og huset med? Overvej om de kan blive betroet dem, Jer til nytte.

Anbefaler I det, kan det inddrage fred eller krig, hvilket at forordne er vor gerning. Styringen kan faktisk ligge andetsteds, men vi må grundigt overveje de ulemper vi kan blive inddraget i, om vi påtager os en krig, og derfor skal I beslutte til hvilket formål I vil drage ud med vor flåde. Én ting er at underholde en hjemmeflåde, en anden at opretholde en krig i udlandet. Når vi kappes om den handel, er vi som to rivaler, der vil opvarte den samme kvinde.

Det volder mit hjerte sorg at tænke på hvad der forårsagede bruddet af freden med Spanien. Vi fik en krig med Holland. Jeg skammer mig over at fortælle under hvilke betingelser den fred blev etableret.

Jeg kan ikke angive en fornuftig forklaring på det, medmindre det var for at etablere Regeringen over os, hvilket i hast senere blev sat i værk, således at England blev erobret, i stedet for at erobre Holland. For hvis hollænderne havde accepteret vore betingelser, som rimeligt blev tilbudt dem, ville den Regering aldrig have regnet med nogen position i denne nation: men den pludselige krig

mod Spanien, og den vanærende fred med hollænderne, gav lejlighed til hvad derefter fulgte. Jeg er bange for, at hvis I går mod Holland nu, vil de være Jer for vanskelige. Vi er tømte for penge. At bekoste en sådan krig er ikke noget for et *hierarki*.

Hvis vi lægger Øresund i svenskernes hænder, må vi, for evigt derefter, drive handel på deres nåde; for de vil ikke alene have Øresund, men hele Østersøen i deres hule hånd, plus alle tilgrænsende territorier i deres magt. På den måde er Sverige selv i stand til at drive den handel alene. Jeg ved ikke om Sverige, som den rette, kan betros dette. Hvorfor kan vi ikke støtte Danmark?

Jeg vil tro, at faren fra kejseren ikke er betydelig. Han anbringer sig sandsynligvis ved Øresund. Hans herredømme ligger langt væk. Han har rigeligt at gøre med at forsvare sig selv mod tyrken; og skønt han har sendt styrker ind i Flandern, vil jeg dog formode at I har sikre vilkår fra ham, i det mindste for neutralitet.

Foruden alt dette fornemmer jeg, at det ikke bliver en let sag at skaffe bestemte beløb til denne krig. Jeg ville se det som vor vigtigste opgave, at vi med fred forbliver voldgiftsmand, hellere end at blive indviklet i krig med en sådan hård tjeneste. Jeg vil derfor foreslå, at en dag mere bliver afsat, så herrerne kan overveje dette; at vi betænker hvad vi kan tilbyde i denne sag; med mindre I finder det passende, for nærværende, at sende ambassadører til mægling.

Colonel Birch: Jeg kan ikke klandre de herrer, som er uvillige til at lytte til mig, vel vidende at jeg er uegnet til at bidrage til denne store debat.

Jeg er uenig med den herre, som sidst talte. Den protestantiske sag ligger dybt indblandet i denne affære, ligeledes denne republik i særdeleshed. Hvis kejseren får fodfæste i Østersøen, vil det blive den protestantiske sags anliggende. Hvis de forenede styrker får indpas i disse områder, ville kongen af Spanien få lige så stor magt i syd, som han allerede har i vest.

Det vil påtvinge os, enten at udsætte det til en anden dag, eller at sende en ambassadør. Virkningen vil være åbenlys, hvis vi ikke involverer os på den måde, som det bliver tilbudt.

Det vil blive vanskeligt at afgøre i hvilke hænder Øresund skal lægges. Kongen af Danmark - han er så langt nede, og så meget i hollændernes magt, at det ikke vil være formålstjenligt for Jer, at lægge Sundet i danskernes hænder. Hvis det kommer i hænderne på ham, der besidder dør såvel som hus, kan det blive farligt; men Sverige vil aldrig kunne holde på hverken dør eller hus uden Jeres assistance.

Om det så bliver aldrig så dyrt, ville jeg bidrage med det hele. Denne affære kan skabe os en langvarig fred, skønt store omkostninger vil følge i opgørelsen. Det ser for mig ud, som en vej til en stor gerning. Ikke at jeg er for kamp, men jeg er for handling med sværd i hånd, og at gøre det på stedet. Alt taget i betragtning, tror jeg det er bedst at henvise det helt tilbage til Protector'en igen, straks at tage sig af Øresund, og at sende en tilstrækkelig flådestyrke til at sejle ind i Østersøen.

Mr. Lloyd: Dette angår ikke bare vores velbefindende, men selve vor eksistens. Men med den udviste omhu, kan man ikke skaffe materialer til skibsbygning. Vi er øboer, og vores liv og sjæl er søhandel. Jeres klædehandel vil forsvinde.

Danmark lånte for ikke lang tid siden en stor sum penge af hollænderne, og forærede dem Øresund som sikkerhed, og den havde de i mange år. De som kender til sagerne i de egne, siger at de får sikkerhed i det igen.

Jeg vil erindre Jer om affæren med Amboyna. Intet blev klaret med traktater. Et sværd i hånden gør din traktat stærk. Dette var kong Jakobs fejl.

Grib lejligheden. En klog mand ser tingene fra afstand. Nu er det forår, udsæt det ikke. Hollænderne udstyrer nu vore spanske fjender med skibstransport, og en åbenbar fjende er bedre end en skjult. Vor krig mod Spanien har ødelagt al vor handel. Dette bærer vi allerede på. Vi kan ikke holde længe på den måde.

For min del vil jeg ikke stole mere på Sverige end på danskerne; Men jeg håber at I vil sikre Jeres egen interesser. Svenskerne kan ikke klare sig uden Jeres skibe; ikke mere end danskerne kan klare sig uden Holland. Skab gode betingelser på stedet. Stol ikke på komplimenter. Jeg vil ikke tale om religiøse interesser; men denne nation er altid blevet betragtet som de protestantiske interessers overhoved. Jeg ser gerne, at I prompte udviser omhu i Øresund.

Mr. Scot: I er endnu ikke ankommet til *bellum religionis*; men Jeres kort er dårligt blandet lige nu, hvis det var sådan. Jeg er ked af at høre om sammenslutninger, imod, og blandt protestanter. Her er en protestant mod to eller tre, og brandenborgerne har mere af den religion end svenskerne; skønt jeg ikke bryder mig om deres selskab. Det kan derfor ikke være *bellum religiosum*. Ej heller opfatter jeg det som *bellum mercatorium*, men det drejer sig for Jer om at forstå, hvor Jeres interesser ligger.

Hvad enten kongen af Sverige, eller huset Østrig besidder Øresund, er for mig, i forhold til det, ligegyldigt. Vor interesse ligger helt bestemt til den danske side, hvilket, for alt jeg hører, ikke er mere end hvad hollænderne ønsker. Jeg går ikke ind for at sende ambassadører, heller, uden en styrke til at bakke dem op. Ambassadører, betjent med en god flåde, kan udrette noget godt; Men jeg tror, I endnu ikke er så langt fremme, i det mindste ikke til lægge krigens magt i noget menneskes hånd, eller at anbefale det til ham.

Der er et spil, synes det, en leg i gang, og indsatser at holde på, udenlands; men vi har et spil, og af større bekymring for os, som nu bliver spillet hjemme. Den indenlandske milits skal først ordnes. Nu da I har genindkaldt den, gør det bevidst, *ex consulto*. Vi må ikke tage for mange skridt på én gang. Lad os få tid til at overveje, hvad der bør gøres. Jeg tror ikke at bestemmelser af denne natur bør være for overilede. Hvis seks måneder kan udholdes, før et parlament kan indkaldes, kan få timers overvejelser sagtens tåles, hvor vi kan forhandle. I burde være noget mere end ham der bærer pungen med Englands segl, og sige til Protector'en, "Starter du krigen, finder vi pungen". Henry orienterede parlamentet før krig med Frankrig; altid før han forsøgte at få sin kongetitel der.

Er underhuset så lidt bekymret, at det ikke en gang har så lidt som to medlemmer i statsrådet.

Jeg tænker at denne affære i længden vil løses med en krig mod Holland. I ved hvem det var, som, på den tid, erklærede Spanien krig og stiftede fred med Holland. Hvor destruktiv denne fred har været, den seneste stiftet, såvel som krigen, kan I bedst selv dømme om. Jeg er bange for at fortælle det. Det er nu blevet jeres ulykke, at I må starte den krig igen, hvor den blev forladt af os i 1653. Jeg tror det er en uforsonlig strid mellem os. Vi er rivaler om den smukkeste mø i hele kristenheden, handelen. I behøver ikke at være deres fjender, direkte eller planlagt. De begyndte striden over et flag. Jeg er af den formening, at I burde starte forberedelser, som tidligere, efter denne plan. Hvis de tager Sundet, vil det være årsag til strid. Hvis de ikke tager det, vil de så trække deres skibe tilbage? Jeg mener, at hvis en fred stiftes med Sverige, vil de vende sig, imod Jer, og aldrig lade Jer i fred før de bliver Jeres herrer.

Jeg vil have Jer til ikke at tøve ét minut, men beordre hærens og flådens kommitterede til at fremme denne affære med kraft, som det vil under Jeres styring; men lad ikke nogen stryge gevinsterne. Hold Jer selv i Jeres positioner så længe I kan, og bliv selv den store fordeler af fred og krig. Det vil på anden vis afgøre tvisten omkring militsen.

Mr. Knightley: Hvad nødvendigheden kræver, skal udføres; Hvad ære og sikkerhed kræver, skal udføres; men, jeg tvivler på, om I, ved en henvisning af denne affære til en enkeltperson, kan bringe denne kontrovers til ophør. Hollænderne er formidable fjender, og begærlige.

Jeg ville gerne have det henvist tilbage til Hans Højhed og rådet at styre affæren, på grund af hemmeligholdelse, med det forbehold, ikke at skade os i det store spørgsmål om militsen; og at det ikke må udstrækkes til at opgive folkets frihedsrettigheder, ej heller blive brugt som præcedens til det formål.

Mr. Bulkeley: Jeg forstår ikke, at I ved flådens afsendelse træder ind i en krig; men, fordi Jeres naboer begynder sådanne udrustninger som overgår andres, bør Jeres svare til deres: Ikke for at skabe fjender af denne eller hin nation, men for at være til stede for at sætte egne vilkår.

De som har igangsat denne udrustning, fortjener højagtelse og respekt i denne forsamling. Skulle den først starte nu, ville det være for sent.

Jeg kan ikke sige om det overhovedet vil berøre den store strid om militsen, hvilket jeg antager vil blive mest omstridt.

Jeg ville have det hurtigt overgivet sådanne personers varetægt som vil støtte og sætte vilkår for Jer. Jeg stiller spørgsmål ved om det ikke ville være klogt at lægge sig imellem. Det drejer sig ikke om at skabe fred eller krig, men at fremme hvad som er vendt i Jeres retning.

Kejseren ville afgive Ungarn for at få Østersøen, som mere i overensstemmelse med huset Østrigs interesser: Den protestant som på nogen måde slutter sig til Østrig, kan forvente det som Odysseus fik af Polyphemus.

Jeg bakker op om Mr. Knightley's forslag. Jeg så ikke gerne forsamlingen fanget i noget som helst.

Sir Arthur Haslerigge: Dette omhandler englænderes blod, og englænderes krop og pengepung. Det er foreslået at vi bør sende en flåde i venteposition, og, hvis den hollandske flåde kæmper på én side for at hjælpe Danmark, må vi kæmpe for den anden side mod hollænderne.

Vi blev holdt uden for, da vi ønskede krig, ved Jamaica, og se hvad det blev til. Det blev os fortalt, at vi ikke mistede alle mand, ej heller alle vore penge; vi har gode besiddelser i Flandern. Krigen mod Flandern kostede 20.000 englænderes blod; mere kostbart, Sir, end så megen besiddelse: intet så kostbart. Det er klart at I vil fremkalde krig mod Holland.

Hvorledes skal hæren betales? Mange millioner er brugt, og mange millioner vil fordres for at fortsætte denne affære.

Hvis vi pludselig trækkes ind i en krig mod Holland, tror jeg at hele England går tabt. Når vore styrker er trukket til Øresund, kan en hær landsættes her, og Charles Stuart til at lede dem. Jeg ønsker tid til at overveje denne affære.

Flådens affærer er allerede under overvejelse, og ligeledes den oversøiske hærs. Med dem vil I kunne forstå alting.

Lad os ikke blive inddraget for pludseligt, før det er godt afvejet og vurderet. Jeg foreslår længere tidsrum til overvejelse, og at der ikke pludseligt tages bestemmelser i en så destruktiv affære.

Colonel White: Det blev ikke rapporteret til Jer gennem en krig, men gennem klog forudseenhed, hollænderne drager ikke i krig, men mægler kun i egen interesse. Hvorfor kan I ikke gøre det samme?

Jeg ser gerne at I giver anvisninger til flådens og hærens kommitterede, om at fortsætte med udrustningerne; men hvad angår planens udførelse og ledelse, må der yderligere overvejelser til.

Det udlægges her for Jer som om I har magt til skabe fred eller krig. Jeg ser gerne at I nævner hverken personer eller steder, men foreslår alene at udrustningerne kan fortsætte, energisk, af hensyn til jeres handel i Østersøen.

Colonel Clark: Hans Højhed samt hans råd udstedte ordrer til de kommitterede om at sørge for en flåde til de formål de derefter ville bruge den.

Dette anliggende er meget vigtigt for Jer, at varetage denne store affære. Hvad der er blevet fremført, har i usædvanlig grad været godt til lejligheden. Jeg hævder ikke at krigen er retfærdig, eller uretfærdig. I har en årvågen og nysgerrig nabo, som iagttager alle jeres udenlandske forehavender, især til søs. Jeres visdom skal være det, som forhindrer de farer I kan udsættes for. Øresund, som nu er i spil, er porten til jeres handel, og vil I se den smidt ud og foræret væk, og ikke gøre noget, før det er for sent?

Hvis I forærer dem den mulighed at erhverve Øresund, vil de blive for stærke for Jer. I selv vil blive den næste bid. Lad dem tage dette skridt og de får alt.

Den store byrde er ofte misbilliget; men det er værd at betænke om det herefter ikke vil blive en større byrde at genvinde hvad I kan sikre Jer nu. Al Jeres flådeudrustning kommer derfra.

Jeg ved kun, at den hollandske flåde kan være i søen inden denne uges udgang. De har arbejdet nat og dag. Er det for ingenting? Hvis de får herredømmet med dette, kan de let skade Jeres søfart, eller hvilket som helst andet.

Der har været en så energisk udrustning af flåden som der kan være. Hvis I billiger det, kan den være ude lige så tidligt som deres; men hvis I vil noget andet, skal det modvirkes. Jeg tror derfor at en belejlig fasthed skal udvises, om dette. Jeg beder Jer, tro det værdigt til en hurtig beslutning. Jeg har hørt, at der udfoldes de største anstrengelser for at placere nogle hindringer i denne affære. Hollændere og danskere undlader ikke at opstille vanskeligheder. Hvis de kan trække Jeres tid ud med det, er udfaldet åbenbart. De vil få en tilstrækkelig fordel i forhold til Jer.

Nogle slutter heraf at krig vil følge. Det afskrækker mig ikke, ej heller tror jeg at England ødelægges i tilfælde det skulle indtræffe; men jeg mener ikke at en krig nødvendigvis vil følge. Alligevel, hvis hollænderne vil bekæmpe Jer, vil det ikke gøre Jer ære at forblive passive. Hvis de begynder, skal I forsvare Jer.

Hvis I sender en flåde nu, vil I være i stand til at tilpasse Jeres interesser, i det mindste vil I få andel i begivenhederne. Jeg ville ikke lade dem falde i hollandske hænder. Ethvert medlem burde være varsom med, om han lader noget sådant give årsag til modløshed. Jeg ønsker ikke et Øresund delt over, hvor I ikke får en andel. Hvis hollænderne sejler med et hundrede skibe, og smider Brandenburg ud, og slår svenskerne, til hvilken side vil Øresund gå? Hvem andre end hollænderne vil få det, hvis I ikke intervenserer?

At henvise dette til Hans Højhed og rådet, vil ikke afgøre spørgsmålet om militsen.

Mr. Onslow: Jeg vil begynde hvor den herre sluttede, at denne affære fortjener energisk opfølgning. Men da det er en *primæ impressionis* affære, kan man ikke overveje den nøgternt nok; ej heller kan I forsinke den længe. Dog vil en forsinkelse på en eller to dage ikke udgøre nogen stor forhindring; og jeg forstår ikke hvilken mekanisme der driver dette store hjul rundt nu, meget hurtigere end det plejede.

Det siges, at forberedelserne er færdige. Det ville være passende, først, at hele sagernes tilstand burde præsenteres yderligere for denne forsamling. Religiøse interesser er meget delte her. Jeg er ikke klar til at afgive min stemme. Jeg er ikke så hurtig som andre mennesker.

Den store belastning ligger i den fare hollænderne udgør for os. Den person som indledte sagen gjorde det ikke åbenlyst. Han klandrede den tyske kejser, og hans anslag for at komme i besiddelse af Østersøen; og hvis det var tilfældet, er der ingen rigtig uenighed mellem os og hollænderne. Desuden har jeg bemærket der ikke bliver rigtigt insisteret på, at vi overhovedet skal forpligte os. Hans Højhed og rådet har hidtil afvist dette. Det er ikke ordentligt, når naboens hus står i flammer, at løbe hen og tage for sig af rovet.

Jeg foreslår derfor, at udsætte denne debat til næste onsdag eller torsdag morgen.

Mr. Raleigh: Jeg går ind for at få denne affære hurtigt overstået. Den som er herre over Øresund, er herre over al handel i Europa. Jeg forestiller mig ikke, at vi er ved at gå ind i en konflikt: Men danskerne kan ikke holde Øresund uden hjælp fra hollænderne, og hvis hollænderne besidder det, vil huset Østrig få det: ligeledes hvis svenskerne besidder det, kan de ikke beholde det uden os. Ved dette kan vi gætte på hvor meget vor interesse er indblandet i det. Jeg ønsker at I beslutter, før I hæver mødet, at henvise det tilbage til hans Højhed.

Lord Lambert: Jeg er for at gå energisk videre med denne affære. Jeg vil ikke dømme om denne krig er protestantisk eller ej, men det som vedrører Jer er en krig der har Jeres interesse. Englands interesse er, eller bør være, den store bekymring i denne affære.

Hvorledes vi skal styre denne sag, således at Sundet kan lægges i de hænder, der bedst stemmer overens med vore interesser, er vanskeligt at dømme om.

Nogle mener, at det er mest farligt hvis det falder i hollandske hænder, andre i kejserens, andre i svenskernes: Faktisk er jeg, for min del, af den mening at befinder sig bedst i hænderne på den, ser det ud som, der er dårligst i stand til at beholde det.

Hollænderne er det eneste folk, der er i stand til stå imod os på havet, og klare konkurrencen mod os i handel; og hvis det tages for givet, at de skal have Øresund, vil det i højeste grad angå vor handel.

Hvad angår svenskerne, vil de som herrer til lands, snart også blive herrer til vands, og vil ikke lade deres varer komme ud til kysten; og hvis de fortsætter deres erobringer, vil de vokse meget betydeligt. Desuden begynder deres søfart og handel på det seneste at vokse temmelig meget. Vi har fat i halen på en tiger. Sverige bliver sandsynligvis så magtfuld i søfart som Holland.

Hvis Danmark ikke allerede er for langt nede i det hollandske handelsskib, mener jeg at lidt venskabelig hjælp ville gøre godt her.

At vor flåde er i fremskreden tilstand, glæder mig meget; men i forehavender af denne slags duer det ikke med én flåde, men også reserver. Jeg tror derfor, det er aldeles nødvendigt helt at tolerere det.

Tilgodese hovedsageligt interesserne derhjemme. Stå fast, og angrib de sejrende. Tag mest hensyn til Jeres interesse, militsen.

Fremkald noget specifikt i Jer selv, til at tage sig af denne affære.

Efter min mening burde I erklære, at det er i Englands og verdens interesse, at magten over Øresund ikke på nogen måde burde lægges i én hånd, uden at nævne hollænderne eller nogen som helst anden.

Sir Henry Vane: Jeg er stadig desorienteret i mine tanker. Jeg vil bare erindre Jer om den gamle orden i Parlamentet. Ved sådanne beretninger som disse, eller breve, eller budskaber fra kongen,

kiggede vi aldrig på dem den samme dag; men bar på en årvågenhed og mistanke om en eller anden hofintrige i dem, for at forpligte os til diverse uoverlagte planer, før vi vidste hvor vi stod.

Jeg påstår ikke, at vi har noget sådant nu, men det ligner noget sådant. Jeg fortalte Jer, i begyndelsen, om min frygt for at pengesager var vores fremmeste bekymring. Jeg frygter stadig, at det samme er hensigten nu, idét vi ikke må sove så meget som én nat på det. Vi skal bevilge millioner ad indirekte vej. Naturligvis, vi skal finde pengene frem, og vi må dog alligevel ikke sove på det. Jeg tør ikke overveje de triste følger af dette, medmindre Jeres visdom kan gøre Jer fri fra det.

Det har været fyrsternes store visdom, som hidtil har haft med Underhuset at skaffe, som ikke i begyndelsen kan gennemskue tingenes triste tilstand, at starte en krig; for derefter straks at standse den, og derpå stikke pengene til side, der var bevilget dem til den foregivne krig. Jeg siger ikke, at tingene er sådan i dag; men jeg ville ønske at vi kan sove på det, i mindst 48 timer.

Jeg fornemmer at mange ting tages for givet, hvilket jeg ikke er helt tilfreds med.

1. At kongen af Danmark skal berøves sit land.
2. At vi skal indrette os på at overtage noget af det, ligesom rovfugle.
3. At Holland allerede er Jeres fjende.

Hvis det er i vores interesse at Sverige bliver Østersøens kejser, vil det glæde mig overordentligt at vide hvordan?

Frankrig kan, måske, være interesseret i at inddrage os i denne strid; og når vi er inddraget, kan det land være lige så parat til at tromle hen over andre som ethvert andet.

Jeg foreslår torsdag eller fredag.

Mr. Bampfield: Jeg er enig i, at dette er et af de vigtigste emner i debatten, siden denne forsamling mødtes, og det kan medføre det største gode eller det værste onde.

Jeg erindrer klart, at da dette med krigen mod Spanien blev os tilbudt, godkendte vi det uden nogen overvejelser; men den krigs konsekvenser har været nedgangen i vores handel på alle områder; og med denne lille krig, har vi ikke bare mistet vor handel, men de har bragt uorden i vor produktion; og på 3 år har vi mistet 1500 skibe.

Og om denne ekspedition bliver til vor fordel eller skade skal jeg ikke diskutere; men kun tilråde at overveje tingene grundigt før I træder ind i denne krig.

Det er sikkert, at før krigen tilhørte Helsingør og Helsingborg Danmark. Efter den første krig, har den ene by tilhørt danskerne, den anden by svenskerne; men lige nu er de begge svenskernes.

Svenskerne er faktisk protestanter, men danskerne er calvinister; jeg mener derfor at den protestantiske sag ikke er berørt.

En erklæring om, at disse to ikke må være i hænderne på én, er en erklæring mod svenskerne.

Hvis vi fremmer forberedelserne, hvad siger vi andet end at vi vil afholde omkostningerne ved disse udrustninger, som skal betales? Hvis vi godkender det så langt, så det vil blive mere end sandsynligt, at det vil frembringe en krig mod Holland; medens vi er ved at involvere os i det, hvordan skal vi så sikre vore interesser?

Hollændernes tilblivelse er grundlagt ved nogle af det spanske monarkis floder, derfor vil deres interesse altid føre dem imod det monarki; og skønt deres affærer leder dem, for nærværende, til at forene sig med nogle medlemmer af det monarkis familie, og selv om vi kommer i krig mod Holland, så den protestantiske sag kan være sikret, hvor findes der én fod protestantisk land som vil være i fred? Antag også, at ægteskab og følgelig fred vil skabes mellem Frankrig og Spanien, hvor kan en protestant så finde én fod land i hele verden, at sætte roligt sin fod?

Det synes mig derfor enormt bekymrende, at igangsætte en krig på én dag, der har så meget betydning i sine konsekvenser.

Til sidst blev denne debat udsat til onsdag.

...

Onsdag, 23. februar, 1659

...

Dagsordenen blev oplæst, efter hvilket debatten, angående affæren i Øresund, blev genoptaget.

Mr. Topham, (byrådsmedlem i York): Jeg har levet i østen i tredive år. Der findes megen undertrykkelse af vore købmænd. Spanierne lagde altid intriger for at rage handelen til sig, og de spanske kommandanter kontrollerer alt derude.

Sir Thomas Roe forlangte handelsskibene af os, hvilket kunne være den bedste metode for denne nations velfærd. Kongen af Danmark har handlet forræderisk mod England. Han har altid konspireret mod os, og for evigt vor fjende. Vi betaler mere told end enhver anden nation. Han beholdt 1 pct., så fordoblede han tolden, dernæst tog han 4 gange så meget. Under krige mellem os og kongen, bemægtigede han sig vore skibe, foregivende kongelig ordre.

Han lovede os beskyttelse hvis vi ville besejle hans havne, og beslaglagde så vore skibe. Sandt nok, købmændene fik erstatning, men nationen fik aldrig noget; skønt det kostede os en million.

To skibsførere fra Hull befandt sig i Østersøen, seneste oktober, lastet med korn. En af dem befordrede en lille pakke fra kongen af Sverige, og bragte en én tilbage igen. Han bekræftede at kongen tilbød, hvis Hans Højhed af England ville låne ham bare tyve fregatter, at han ville levere Helsingør slot i vore hænder, som sikkerhed, og jeg tror at vi kunne stille vore egne betingelser. Intet under solen berører englænderne så meget som dette stræde. Lad os plante vore skibe der betids, og vi vil få en ganske fordelagtig position i forhold til hollænderne.

Alt hvad der bestemmes i denne forsamling gennemføres alle vegne, i hele verden. Mit forslag er, at I omgående giver Jeres støtte til Sverige.

Captain Whalley: Jeg håber, at denne forsamling vil mene det nødvendigt, at sende en flåde til Øresund for at forsvare vor interesse der. Jeg taler ikke om fyrsternes mellemværende; men vi er de bedst egnede voldgiftsmænd. Hollænderne vil bruge hårdere argumenter.

Jeg er misundelig på vores nabo, fordi han er rival i vores handel. Hans afsendelse af 4000 soldater er meget anbefalelsesværdig. Hollændernes forberedelse synes at fortælle Jer, hvad der bør gøres. Det vil blive nødvendigt, at I inkluderes i traktaten. Hvis der bliver krig, vil det så ikke blive nødvendigt, at I har en flåde til at sikre Jeres interesser der og til at bevogte Jeres handelsskibe?

I har en anden mægtig fjende, Spanien.

Mit forslag er, at I anbefaler omsorgen for dette til Hans Højhed og rådet, og tager hvad forbehold I behager for militsen; for at vi ikke skal lide under en folkets fjende, medens vi er overmåde jaloux på hinanden omkring hjemlige interesser.

Mr. -----: Vi er ikke udsat for en affære om krig, som jeg opfatter det. Formålet med dette forehavende består af en stor del hæder, og ære, og belønning i sig selv, og det er kun når stridens bold kastes, at vi kigger efter en andel i det. Om man ikke passer godt på det, vil det formindske al handel.

Forebyggelsens klogskab er altid bedst, til sidst. Jeg begriber ikke, at det afslutter affæren med Jeres milit. Jeg ønsker, for at forhindre forsinkelse, det anbefalet til Hans Højhed; da det er, i sig selv, både retfærdigt, ærefuldt, og udbytterigt.

Sir Robert Goodwin: Vor rigdom forøges ikke. Vore mænds statur forøges ikke. Det kræver penge. Jeg ved ikke hvordan det vil komme frem. Det er ikke godt at gøre folket utilfreds i denne tid.

Lad os overveje hvor godt vi blander os mellem disse to protestantiske fyrster; medmindre for at stifte fred. Jeg ville gerne have os forvisset om stridens tilstand. Berettigelsen af krigen skal først overvejes og tydes. Jeg foreslår en bestræbelse på at forsone de to protestantiske fyrster.

Major-general Kelsey: Tiden tillader ikke debat, for at undersøge årsagerne til striden, thi, før vi kan bevidnes om tingenes tilstand, hvad angår berettigelsen af striden, vil sagen være afgjort, og ingen tid tilbage for debatten. Det er af større betydning end vi er klar over, for salget af vore varer og forøgelsen af vor søfart.

Benytter vi ikke denne lejlighed, ødelægger vi vor handel. Vor uld og klæde sælges i den retning, og til retur får vi tovværk, etc.. Fratages vi den handel, kan vi ikke ernære os. Al vor handel til alle andre dele af verden vil forfalde. Vore rivaler vi, uundgåeligt, blive vore herrer. For ikke så lang tid siden ville de sende os hvidt papir til at skrive på hvad vi lyster. Nu skal vi sende dem hvidt papir for dem at skrive på hvad de lyster. To kongeriger og republikken Holland er meget involverede i denne strid. Der findes således en kombination af adskillige fjender mod kongen af Sverige, og han

har ingen til at stå ham bi, i denne pressede situation og nød. Medmindre vi hjælper ham er han færdig. Han vil tvinges enten til ussel føjelighed eller fuldstændig tilintetgørelse.

Hvis vi kun havde at gøre med danskerne og svenskerne, var sagen ikke så betragtelig, men hollænderne fylder mest i vore øjne, og vi mest i deres. Danskerne er underkastet det vilkår, at samtlige deres allierede ikke kan yde dem noget godt, uden den hollandske hjælp. Om det er sådan fat, skal det ikke hævdes meget, hvad den logiske følge vil blive. Det er ligegyldigt om svenskerne eller danskerne får den.

I udviste den størst mulige venlighed overfor hollænderne i freden. I udnyttede dem ikke. De har lige siden søgt at udnytte Jer på alle måder.

For denne nations eksistens og velfærd gælder det således for Jer om, at I fremmer denne sag så hurtigt som muligt.

Jeres liv er sat ind. Der indvendes mod en stor byrde. Dette er uundgåeligt, og den eneste måde at forhindre en større byrde er ved hurtighed i denne affære.

Hvad angår protesten mod en krig mod Holland. Der findes ikke andre måder under solen til at forhindre den krig, andet end ved at sende en flåde til Øresund: De har erfaret jeres styrke på havet. Men hvis de får fingrene i Øresund, kan I ikke forvente nogen som helst frihed, andet end hvad I griber med magt.

Vi kan på denne måde skabe fred mellem de to fyrster, således at Sundet ikke fuldstændigt vil være i hænderne på nogen af dem. Vi bør rette vor opmærksomhed på vor egen nuværende interesse. Om det skulle behage Gud at aflede rådslagningen i denne store sag, vil konsekvensen blive til stor fare.

Der bliver ingen bevillinger til militsen, hvis vi giver Hans Højhed myndigheden. Jeg ønsker ingen forsinkelse i denne sag.

Sir William D'Oyley: Jeg medbragte nogle fordomme til denne debat, med princippet om god husførelse; men debatten har omvendt mig til Jer. Jeg ønsker denne sag sendt tilbage til Hans Højhed, og tyve fregatter udsendt omgående; og lade admiralitetets kommitterede forberede yderligere assistance.

Mr. Knightley: Det tjener til Jeres ære at blive aktive på havet. Det vil få hollænderne til at stikke piben ind.

Der er ingen fare ved at yde bevillinger til militsen. Vi stiller et rimeligt krav om den. Det tjener til vor ære ikke at lade denne lejlighed gå os forbi.

Sir Henry Vane: Jeg vil kun tale om stilen i jeres forhandlinger, og for at spare tid. Konklusionen på hr. Sekretærens rapport var at få en mægtig flåde til søs denne sommer. Det, tror jeg er enhvers fornemmelse, og i hast tilligemed.

Jeg er overbevist om, at i år bør vi få en mægtig velbemandet flåde til havs; men jeg vil ikke have en generel afstemning, i frygt for at mere vedtages end tiltænkt, og at vi bevilger hvad vi intet aner om.

1. Her er forbruget af en million i rede penge præsenteret for jer, og I påtager Jer gælden. Jeg håber at Jeres komité, angående afregningerne, kan finde en måde hvormed Jeres allerede opgjorte indtægter, som godt kontrollerede, kan dække omkostningen; og ikke involvere os yderligere, før vi ser hvorledes vore sager står. Det er blevet forelagt, at I får en betydelig flådestyrke til søs, 15.000 mænd. Jeg håber at I har penge forud, til at forsyne dem.
2. Med den selvsamme stemme fraskriver I Jeres godkendelsesret, om ikke Jeres rådighedsret over de øverste kommandostillinger til søs, hvilket jeg antager, er Jeres ret.
3. Ved at henvise dette til hans Højhed og rådet, skal I ikke taget det for givet, at der findes et eksisterende råd, hvis medlemsnavne I ikke allerede kender, og godkender dem alle en bloc.

Jeg vil gerne have Jer til at beslutte dette først til sikring af denne nations handel, etc.. I skal rejse en styrke på 15.000 mand, og udnævne en komité til at rådslå med flådens og admiralitetets kommitterede, om hvorledes at dette kan sættes i værk med mindst mulig omkostning; og at rapportere dette krigstogs tilstand til forsamlingen.

Mr. Trevor: At militsen ikke bør bortskaffes uden Jeres tilladelse er en retting, antager jeg, som I aldrig vil skille Jer af med. Hans Højhed synes ikke at forlange det af Jer, ved at forelægge Jer det. Han som vil have fuldmagt, bifalder at han, fra hvem det er forlangt, besidder den. Jeg er betænkelig ved om den nuværende situation tillader en forsinkelse. De gunstige lejligheder kan gå tabt om få dage. Alle overvejelser omkring søofficerer og råd, og milit, er fuldstændig forbeholdt Jer. Jeres folk og officerer er alle klar til at drage af sted. De befinder sig nu alle om bord, eller meget tæt på det. Jeg ønsker at alt skal være klart, og at I foretager denne henvisning til hans Højhed og rådet.

Sir Arthur Haslerigge: Jeg er ked af at høre om dette pres på Jer med ordet nødvendighed. Det forårsagede skatten på skibe. Åh! Sørgelige, beklagelige nødvendighed. Åh, min herre, hvorfor bliver pålægges os så meget? Jeg holder ikke at se Jer overlistet. I må ikke overlistes. Hvorfor blev vi ikke indkaldt for fem måneder siden? Hvorfor blev dette emne ikke forelagt før loven om anerkendelse? I anerkender ét eneste individ, og hans råd på denne måde. Skal vi også anerkende rådet, før vi kender dem. Har I indskrænket dette råd?

Herren ovre i hjørnet oplyste mig. Jeg håber at vi får en flåde, så stor som vi kan overkomme denne gang, og i al hast. Han fortæller mig at det kan gøres, og at der er penge at få; han er hurtigt opfattende. Jeg ved det udmærket. Da vore affærer, i relation til flåden, var således at vi ikke kunne rette vores opmærksomhed mod dem, drejede vi så ikke vore blikke mod den herre, ved hvis forudseenhed det blev så fortræffeligt ledet. Vi rykkede ud med hele hæren ved en selvforstående forordning. Åh, min herre, jeg ville ved gud ønske at vi fik en selvforstående afstemning nu. Jeg mener, at vi bør give bedre anbefaling end vi giver nu.

Jeg ville ikke sende en flåde ud, før dens officerer godkendes af Jer, og hele sagen.

Forpligt den ene person, og min sjæl vil følge jer. Lad os ikke igen blive tvunget til at kæmpe om det og vedtage love for at forpligte rådet. Jeg kender ikke dette råd, ej heller deres navne, og vil aldrig give mit samtykke til deres gage. Jeg ønsker så stærk en flåde som muligt sendt ud straks, men vil have det henvist til flådens kommitterede, og vil have vore finanser inspiceret ved jeres regnskabskomité. Kig til jeres finanser. Dette er et svagt men tillidsfuldt råd. For min del får jeg ingenting ved forvirring. Jeg ville ikke finde mig i det. Jeg fatter, at det er uklogt at reflektere over dem, med hvem man er på venskabelig fod. Jeg ønsker en meget stor flåde.

Jeg tror heller ikke det er med omtanke, hvis I giver instruktioner om hvad I vil foretage Jer med flåden, ej heller ønsker jeg at I straks lader den slippe af sted, til jeg ved ikke hvor. Min herre, vi har tilstrækkeligt mange her blandt os selv til at fortsætte dette arbejde. Vi ville have udført det, selv om vi ikke var så forstandige som vi nu er.

Stem først om I ønsker en magtfuld flåde til havs, og henvis det til Jeres regnskabskomité.

Mr. Bodurda: Jeg tror at regnskabskomitéen har rigeligt at gøre. I bør udpege en ny komité, og den skal rapportere. Det vil spare tid.

En del af det lys jeg modtog fra hjørnet var et anliggende om ansvar. Hvis der resterer temmelig meget ved regnskabsopgørelsen, er det så ikke god betaling.

Om de officerer tilbagekaldes, som gladelig har modtaget Jeres forhyringspenge, vil det give Jer nye forhyringspenge. Jeg er bange for, at der er meget af den slags ræsonnementer i denne debat, som om vi befandt os i fredstid.

Det burde være den vigtigste overvejelse at holde den familie og familielinje [Stuart – o.a.] væk. Vi ville få det bedre på havets bund; nej, de som ville bringe dem frem, skulle helst befinde sig på havets bund.

Den afdøde konge havde ingen allieret så trofast som Danmark. Våbneens barnekammer Holland, var på den tid imod Jer. De er, for nærværende, sammensvorne med huset Østrig, Jeres store og magtfulde fjende.

Lad os være opfindsomme i denne sag og lytte til intet, der kan forårsage forsinkelser. Henvis det til Hans Højhed og rådet, for at fremme en energisk udførelse med afsendelsen af en flåde til at dække Jeres berettigede interesser i Øresund.

Jeg antager, at de kommanderende kommer her for at blive godkendt af Jer: Det vil ikke kræve meget debat af Jer.

Mr. Onslow: Det første spørgsmål bør være, at en betydelig flåde gøres klar, passende til udrustning af andre nationer, for sikkerheden og bevarelsen af dette statssamfund.

Jeg foreslår at der omgående sørges for en meget betydelig flåde der sendes af sted, til sikkerhed for dette statssamfund og bevarelse af den deraf afledte handel og økonomi.

Mr. Reynolds og andre foreslog, at ordet, økonomi, blev udeladt.

Sir Henry Vane: Jeg foreslår at det forbliver. Det vil tilfredsstille købmændene mest, det var altid basis for skibes lasteevne og vareeskatten.

Mr. Swinfen: Jeg foreslår at udelade ordet, helt; det betyder ingenting.

Mr. Fowell: Jeg ønsker meget at ordet forbliver.

Mr. Knightley: Ordet, som sådan, tilføjer intet: ej heller er det væsentligt at have ordet, økonomi, for I har til hensigt at jeres flåde ikke skal virke som døde mure, men til bevarelse af økonomien.

Men, ved slutningen af debatten blev det sat til afstemning, og

Vedtaget *ut supra, in ipsissimis verbis*, uden nogen ændringer, og *nemine contradicente*.

Sir William Wheeler: Jeg foreslår at omsorgen for dette overføres til Hans Højhed og rådet. Jeg har altid bemærket, at disse jalousier nemt kan lades upåagtede.

Sir Henry Vane: Det er ikke en afstemning, som kan sætte flåden til havs. Der findes en vurdering foran Jer på 15.000 mand. Tag det med i overvejelserne, hvordan de skal aflønnes og hvem der skal kommandere dem.

Jeg ønsker denne afstemning gjort virkningsfuld. Henvis den derfor til Jeres regnskabskomité, at undersøge om flåden allerede udstyret, eller pengene allerede beskattet, er en løsning på denne sag; og jeg håber at I får officererne præsenteret, i det mindste, for at godkende dem.

Mr. Bulkeley: Jeg foreslår at I ikke lader Jeres styrke blive afgjort, eller udforsker hvilket antal er mest passende; men henviser det tilbage til Hans Højhed og rådet.

Lord Lambert: Jeg foreslår at der nedsættes et udvalg til forberedelse af denne sag, således at verden kan se Englands Parlament indblandet i det. Lad Jeres udvalg blive oprettet, fem eller seks, ikke mere end syv, som kan gøre tjeneste hos Hans Højhed, for at vurdere metoder til at arbejde videre med denne sag.

Mr. Knightley: Jeg støtter dette forslag, at et udvalg på syv skal gøre tjeneste hos Hans Højhed og rådslå sig med ham, om hvordan denne sag fremmes, og skal tilslutte sig de i rådet, som han vil udpege til tjeneste i denne forbindelse; og jeg ville være så åben som enhver, overfor opståede behov.

Colonel Clark: En generel afstemning vil ikke klare sagerne. Jeres afgørelse skal indeholde mere specifikke ting.

I har besluttet Jer for en meget betydelig flåde, men hvad I ønsker foretaget med den, *non constat*. Femten tusind mand var ønsket af den afdøde Højhed, og en betydelig flåde, enten til de franske affærer, eller til enhver anden tjeneste. Ud over denne flåde, besidder I andre betydelige flåder, til

overvågning af Jeres havområder, og af handelen i stræderne. Jeg begærer derfor at I beslutter Jer for noget mere specifikt, i denne sag.

Jeres naboer, hollænderne, skammer sig ikke over at bekendtgøre, at de forbereder en udsending af en flåde til hjælp for kongen af Danmark. Hvorfor skulle vi frygte en erklæring om, at vi udruster en flåde til bevarelse af vor interesse i Østersøen?

Jeg er ked af, at denne sag ikke er blevet fremlagt forsamlingen før nu. Nu ligger den foran Jer, og Jeres flåde er allerede godt på vej. Jeg beder Jer, af vigtighed for England, at I offentliggør, at I vil sende en betydelig flåde til sikring af Jeres interesser i Østersøen. Mister i gunstige lejligheder, bliver de aldrig genfundet; for hvis I brugte al den kraft på det som forsamlingen kunne præstere, frygter jeg, at det ikke ville leve op til Jeres forventninger om affæren.

Sir Henry Vane: Så vidt som jeg var i stand til at beregne fortalte jeg Jer, at allerede udskrevne forbrugsafgifter og skatter kunne dække byrden uden nogen anden skat. Jeg fortalte Jer ikke, at noget som helst beløb var forberedt.

Den komité har tilstrækkeligt med arbejde, I må nedsætte et andet udvalg.

Mr. Solicitor-general: Det er ikke til Jeres rådighed for nærværende at afbryde Hans Højhed, nu da flåden er klar til aktion. Jeg ønsker en eller anden i denne forsamling udnævnt til at tage sig af Hans Højhed med denne afstemning, og at I ønsker hans omsorg i ledelsen af denne sag. I forfatningen findes der en anden forsamling.

Mr. Turner: Jeg foreslår at finde ud af om vi ser på denne ekspedition som en ekstra udgift; eller at den nuværende hensættelse kan viderebefordre den.

Sir Henry Vane: Det angår Jer overordentlig meget at I er på vagt. Spørgsmålet vil uundgåeligt involvere Jer i sagen om militsen, og negative røster, og den anden forsamling. Denne forsamling her vil ikke tage skade af tavshed; med en afstemning kan den anden.

Jeg antager at Hans Højhed og rådet (skønt I er tavse med det) vil fortsætte med sagen. Der er ingenting til hinder for at denne flåde står til søs. Men ved at sende et udvalg til Hans Højhed, eller til overhuset, komplicerer I det. Hensigten er, antager jeg, at fortsætte, skønt i intet siger, og jo mindre I siger desto bedre.

Mr. Trevor: Jeg ønsker at ekspeditionen skal fortsætte. Henvis derfor ikke til noget der kan forsinke den. Et udvalg vil forsinke den, og lejligheden er forspildt. Hvis jeg troede at sagen kunne gå videre uden Jer, ville jeg ikke have ulejliget Jer. Jeg ville ikke have voldt Jer bekymringer. Det ligger nu foran Jer at udstede ordre om hvorledes flåden skal fortsætte. Jeg ville derfor næppe henvise det til Hans Højhed, uden rådet.

Colonel White: Hvis Jeres flåde var klar til afsejling, ville det intet tilkendegive, medmindre I aftaler hvorledes den disponeres.

Jeg foreslår at en komité nedsættes, til rådslagning med Hans Højhed, for at komme videre i denne sag.

Forsamlingen afsluttede sit møde klokken 2, og udsatte debatten til i morgen klokken 8, hvis intet andet kommer imellem.

...

Torsdag, 24. februar, 1659

Mr. Speaker satte sig klokken 9.

Mr. Cooper bad en bøn.

Forespørgsel, *per* dag om hvad der skete tidligere, for jeg gik ud i forhallen en halv time, og så vendte jeg tilbage

Dagsordenen blev oplæst. I overensstemmelse med gårsdagens dagsorden, tog forsamlingen det behandlede emne under overvejelse.

Sir Walter Earle: Jeg foreslår at formanden giver et sammendrag af debatten, og sætter os i gang med diskussionen.

Sir Henry Vane: Overgivelsen af denne sag til Hans Højhed, vil straks forære jeres milits væk, hvad angår den marine del. Det næste trin vil blive jeres landmilits, og så er jeres krav om militsen afsluttet.

Jeg ønsker en fair diskussion vedrørende afsendelsen af en flåde til sikring af Østersøen.

Mr. Attorney-general og **Mr. Bacon** fremførte at det ikke var et kompliceret spørgsmål, ej heller overdragelse af militsen.

Mr. Neville: Jeres debat relaterer sig kun til en delvis afsendelse af Jeres flåde til Østersøen. Ellers forærer I straks sagens fordel væk.

Captain Baynes: Denne afsendelse til Østersøen tenderer mod et fredsbrud med Holland. Til forsvar er vi altid beredt. Hvis nogen som helst fornærmelse er tilsigtet, er det bedst at vi opfatter det.

Aktioner som disse benævnes ekspeditioner, fordi aktionens essens er ekspedition. Jeg opponerer mod ordet ”rådgivning”, i spørgsmålet, Jeg aner ikke hvem vi skal rådslå med. Militsen er i Jer. Jeg ønsker at få ordet, åbenlyst eller direkte. Fordi denne forsamling betaler dem, er det, derfor, passende at den disponerer over dem.

Jeg stiller forslag om et udvalg i denne forsamling, til at tage sig af denne sag.

Mr. Onslow: Jeg forstår at vi er rådvilde af mangel på åbenhed i denne debat. Gør det til emnet for Jeres debat, om denne forsamling skal disponere over denne flåde, eller Hans Højhed. Det vil opklare spørgsmålet.

Mr. Attorney of the Duchy: En anden diskussion er mere rigtig, om flåden disponeres af det enkelte individ; efter råd fra denne forsamling. Det vil hverken udelukke denne forsamling eller det enkelte individ.

Mr. Onslow samtykkede i det forslag.

Sir Henry Vane: Det største pres i denne debat er om I ønsker krig eller ej, og om, som rapportens tilstand er, og Jeres affærsers tilstand er, I finder det passende, for nærværende, at sende en flåde.

Mr. Bampfield: Det spørgsmål vil trække forsamlingen ind i mange overvejelser. Alle disse emner er uegnede til diskussion i denne forsamling. Det vil føre til den konklusion, at beføjelsen til at afsende denne flåde hviler på denne forsamling. Derefter, må enighed om officererne nås, her. Det vil uundgåeligt føre Jer ind i en debat, om det enkelte individ eller det andet Hus har den hele, eller nogen del af denne beføjelse. I vil umærkeligt blive ledt ind i den anden diskussion.

Gå ind i diskussionen, om det skal arrangeres af det enkelte individ og Parlamentet. Indtil I kommer til Jeres forfatning forstår jeg, at I er sat til vægs i enhver debat. Ligeegyldigt hvad I fremlægger, vil I, uundgåeligt, blive konfronteret med forfatningen.

Sagen med afsendelse af en flåde til Østersøen blev mere berørt under gårsdagens debat.

Jeg opdagede en generel tilbøjelighed, at ordene i diskussionen kun omhandlede henvisning til det enkelte individ om flådens udrustning. Derpå ville det ikke blive hængende; men dette ord, arrangere, siger nogle, synes at opløde diskussionen.

Sir Arthur Haslerigge: I kan alene gå videre på rapportens grundlag, som Sir Henry Vane foreslog.

Jeg er enig i, at vi er rådvilde, og forbliver det sandsynligvis, indtil vi tager beslutning om forfatningen.

For at spare Jeres tid, for hvilket vi er ansvarlige, for vi er alle dødelige, henvis til flådens kommitterede at undersøge forberedelsen, og få det rapporteret til Jer.

Jeg ønsker vi opfører os åbent, som ægte englændere med at debattere dette.

Lad os skride til dagens virkelige sag, at debattere den anden forsamling. Vi dør hurtigt hen. Lad os løse de største spørgsmål, i vor tid, som vi kan.

Sir Thomas Wroth: Vi opdager anstødssten hver dag. Hvis vi skal sejle fra klippe til klippe, må vi hellere gøre som erfarne lodser, det vil sige, undvige hvor vi kan, eller risikere at løbe på dem så lidt som vi er i stand til.

Den virkelige debat, efter min mening, er om den anden forsamling. Det andet Hus eller intet Hus.

Mennesket er født til at være undersåt og ikke til at være slave. Lad os enten være slaver eller frie borgere. Englænderne er nemme at regere over, og de elsker det, men det skal være som frie borgere og ikke som slaver.

Den største diskussion foran os, og bedst egnede til at blive løst, er den negative holdning, og militsen, både den land- og vandbaserede.

Jeg stiller derfor forslag om at dette spørgsmål opgives, indtil disse kan afgøres. Vi er bestemt mere end blot bankfolk, sammenkaldt for at skaffe penge, og at hælde dem ned i bundløse sække.

Diskutér først forfatningen.

Captain Hattell: I debatterede ifølge dagsordenen dette, *de die, in diem*. I bliver fortalt at solen står højt. Dette kan ikke tillade forsinkelser. Hvis I går ind i disse overvejelser, ved jeg ikke hvornår I stopper.

Mr. Knightley: Jeg ville blive ked af det hvis nogen magt udefra, skulle, ved parlamentsmøde, disponere over nogen som helst styrker, uden Jeres rådgivning.

Det er blevet rapporteret til Jer, om den anden sides forberedelser.

I 1640, var disponeringen over militsen efter Jeres rådgivning. Officererne var afhængige af jeres godtgørelse.

Vi er her for at rådgive Hans Højhed for hans bedste og for nationen, ikke, kun for at gøre ham stor.

Hvis I er overbevist om at I ikke giver afkald på noget, er jeg ikke imod, ved en foreløbig afstemning med dette formål, at, ved parlamentsmøde, disponeringen af militsen, på land og til vands, totalt, er underlagt parlamentet.

Colonel Parsons: Jeg rejser mig for at støtte Mr. Knightley's forslag, at, ved parlamentsmøde, disponeringen af styrkerne, etc. forbliver i parlamentet.

Gennemfør denne foreløbelige afstemning, og stil den så til Hans Højheds rådighed.

Mr. Reynolds: Jeg støtter samme forslag. Således er folkets rettigheder ikke kun hævdet med stemmer. Ikke alene er stillet et krav, men et ejerskab sammen med det, hvilket virkelig styrker kravet.

Hvis vi fejler med at rejse penge, og overlader det til det enkelte individ at spendere som han behager, er det ikke rimeligt. Sådan gjorde vi ikke med Irland.

Vi besidder ikke alene en ret i kravet, men et ejerskab og dets realisering. Lad os gennemgå dette spørgsmål grundigt, som det før blev foreslået.

Mr. Manley: Husk tidens gang, himlens forfatning, hvad vi lærte i skolen. Øjeblikkets mulighed ældes hurtigt.

Diskussionen om autoritet og magt på dette tidspunkt er ikke nødvendig. Jeg er helt sikker på at Jeres virkelige opgave er rådgivning; det udelukker ingens rettighed.

Det er nyttesløst at rådgive hjemme, hvis styrkerne ikke er ude. Jeg ville give rådet til Hans Højhed fra denne forsamling, at gå frem på en sådan måde, at Jeres interesser til søs bedst vedligeholdes, og ikke fortælle dem hvorhen I vil gå.

Mr. Turner: Dette er foretaget med henblik på den almindelige forberedelse, idét det enkelte individs pligt er at vogte havene. Men dette er et specifikt projekt, og det siges at der vil blive et spørgsmål om udgifter, en million i rede penge. Det er meget nødvendigt, at I rådgiver om dette.

Jeg ønsker ikke en helt åben debat, men henvis den til et lille udvalg for at betjene og rådgive Hans Højhed om den. Hvad der end diskuteres her, er på den anden side af havet om seks dage. Gennem det tidsrum jeres udvalg har overvejet denne sag, kan I, i mellemtiden, overveje Jeres forfatning.

Captain Baynes: Eftersom freden blev stiftet udenfor denne forsamling, kunne krigen også have været startet udenfor den. Det er passende at I får en udredning om alt dette, om hvorledes det står til med jeres allierede. Men jeg ønsker ikke dette debatteret nu, fortsæt med Jeres afstemning om der skal sendes en flåde med det forelagte formål.

Dette er en bemyndigelse som jeg antager I vil uddelegere, enten til Hans Højhed og rådet, indtil I har overvejet dem, eller henvis det alene til Hans Højhed og sådanne personer som han vil rådslå sig med, eller med flåde- og admiralitetskommitterede, som alle er medlemmer. Det er kun forelagt for den defensive dels vedkommende.

Insistér først på Jeres ret til at uddelegere, og uddeleger derpå. Jeg ønsker det krævet for denne forsamling, og ikke i det andet hus, medmindre det viser sig, at de er ligeværdige bidragere. Jeg ønsker dette indsat i lovforslaget.

Sir Walter Earle: Hvis I ikke går videre med dette, indtil alt dette er afgjort, er jeg usikker på om det vil blive for sent. *Consuletur Roma*, etc.. Medens I rådslår, forsvinder Øresund, uden for rækkevidde at genvindes af Jer.

Colonel Gibbons: *Sapiens incipit a fine*; Jeres stemme er i overensstemmelse hermed, for at bevare Jeres sikkerhed og økonomi.

Jeg forestiller mig at denne forsamling er egnet til at disponere over dem, fordi de skal betale dem. Til det formål, ønsker jeg et udvalg nedsat af Jer, til at disponere over denne sag. Stil ikke Jer selv tilfreds med kun at erklære det Jeres rettighed, men gør det ved handling.

Major-general Kelsey: Jeres afstemning vil ikke tjene Jeres formål.

Det blev rapporteret til Jer, at Hans Højhed og rådet var opmærksomme på Sundet, som så snart i besiddelse af en anden, vil ruinere og knuse Jer.

Jeg ser ikke megen forskel i udgift mellem at have fyrrer skibe i den Engelske Kanal eller i Sundet. I har stemt for, at en sådan flåde skal udrustes. Vil det ikke være mest tilrådeligt at have dem på et sted, hvor de kan gøre Jer god tjeneste? Det er ikke en flåde i den Engelske Kanal, eller ved den engelske kyst der kan gøre Jer det godt; men at sætte Jer selv i en position, der kan ødelægge Jeres naboers planer, hvilke består i selv at tage besiddelse af Sundet, og derved blive Jeres overmænd.

Det er sandt, vi løber en risiko for krig, hvis vi drager af sted; men det er åbenbart, at vi løber en større risiko hvis vi ikke tager af sted; og lader hollænderne tage Øresund i besiddelse. De vil sætte reglerne for hele verden, hvis de bare én gang får Jer ned.

Hvis I bliver hjemme, er danskerne ikke moralsk forpligtede overfor Jer, heller ikke svenskerne. Hvis hollænderne kommer for at hjælpe danskerne, vil de modtage gode tilsagn for deres assistance. De vil høste gevinsten ligegyldigt hvilken vej vægtskålen drejer. I vil med sikkerhed tabe Jeres indsats.

Jeg hører alle fortælle, at Hans Højhed er meget vis, forudseende, og en skyldfri person. Han vil være meget forsigtig med at sende en flåde derover, medens I således lader det være skjult. Efter denne generelle afstemning, vil han intet foretage sig uden Jeres råd, ej heller vil nogen udenfor disse mure, som jeg antager det, vove at give ham modsat rettede råd.

Det er indlysende at det vil afskrække svenskerne, og opmuntre det østrigske parti.

Det vil helt sikkert få den virkning, at de østrigske styrker bringes over til Sjælland. Det er ikke tilstrækkeligt at kunne triumfere i den Engelske Kanal.

Det fornemmes, at henvisning af dette til Hans Højheds varetægt vil være det samme som at opgive militsen, jeg vil vil være lige så meget imod det som enhver anden. Jeg tror intet mindre.

Intet yderligere gives til hans Højhed ved at uddelegere denne fuldmagt, end hvis I nedsatte et udvalg, for I uddelegerer den. Forærer I Jeres autoritet til andre?

To eller tre dage er betragteligt. Jer er usikker på om tidspunktet er uigenkaldeligt forpasset, medmindre Guds forsyn forhindrer det. Jeg ønsker denne sag hastigt henvist til Hans Højhed, for at han kan tage effektiv handling i den.

Sir Arthur Hasslerigge: Jeg rejser mig med sorg i hjertet for at se en brav herre, som har været med os fra begyndelsen, afvige så meget fra os i denne sag.

Jeg er omhyggeligt varsom med krig i det fremmede, og bevidst varsom med at drikke blod. Det er vi allerede alt for skyldige med, medmindre det bliver bedre fordøjet. Jeg er usikker på om Gud er vred på os. Vi befinder os her i et ørige, eller en lilleverden, og det er tilstrækkeligt hvis vi kan opretholde os selv.

Naturens love dikterer os ikke at udgyde blod uden retfærdig årsag; men kun af uafvendelig nødvendighed. Om én vil fratage mig mit hjem, og vil slås for det, har jeg en retfærdig grund til at forsvare det. Men hvis en anden mand ejer en bedre hat end min, behøver jeg så besidde den? Hvis

Øresund tilhører danskerne, hvad har det med os at skaffe, hvis det er guds velsignelse som gør rig, ikke råd eller klogskab fra ondsindede personer? E det vores ret? Kan vi forme os selv efter jordens fyrster; og ikke forvente at skulle drikke af deres krus? Lad os opføre os som kristne. Hvilken succes opnåede vi ved at eftertrakte hvad der tilhørte kongen af Spanien? Gud ødelagde den handling, med den hollandske omkostning og vanære, og fratog os vort begær efter herredømme over Spanien, hvilket ikke var vores anliggende.

Jeg tilstår, at mit hjerte sørger ved tanken om hvad Jeres forgængere gjorde da de stemte for den spanske krig, så kostbar og vanærende for os.

Det er i vores interesse og til vor ære at genoprette og forlige vore naboer.

Det siges, at vi får vore varer derfra. Det er sandt, det får vi: men hvem der end besidder Øresund, kan vi stadig købe varer for vore penge. Hollænderne er besluttet på at forsvare danskerne, og det mener jeg de bør tillades. De drager ud med en retfærdig og ærefuld grund, for at hjælpe en undertrykt fyrste. Han er en fattig fyrste, og hollænderne er hans venner. Jeg håbede at vi såede i ånden, ikke i kødet. Jeg finder intet af Jesus Kristus i kernen.

Den almægtige Gud ville aldrig have beordret en krig mod Canaan, uden de først selv gav anledning til det.

Menneskers råd går i krig uden uundgåelig årsag; men jeg tror at specielt vi, ikke burde lade os trække ind i det, af en hvilken som helst bekendelsesårsag, eller kødelige mål.

Det er en grundsætning i Parlamentet, at ingen krig burde iværksættes, uden vort samtykke, fordi det er vores penge, og vores blod skal holde den i gang.

O ANTICHRISTOS er i hver mands mund, at det er imod Antikrist, og for at styrte paven, hvilket vi kæmper for. Jeg ved ikke hvem den Antikrist er. Jeg tror imidlertid ikke at Antikrist vil falde med det timelige sværd: det vil foregå med en anden slags våben.

Det er umuligt at sende en flåde, uden at en krig vil følge. At vi skulle blive samlere af byttet er ikke kristent. Husk hvad Achan fortalte. Gud velsignede krigen mod hollænderne, fordi vi stod på et godt fundament. De begyndte mod os.

Lad striden forløbe som den vil, vi er sikre, vi er trygge ved at forsvare os selv. Jeg håber, at der indenfor disse mure alene findes mennesker, som regner engelsk blod for dyrebart. Vi burde ikke, af nogen timelig grund, købe dominans med blod.

Det er ikke passende at tilsidesætte kristne bud, som Jeres sager står nu, for at sætte dette i gang. Antikrist skal kun omstyrtes ved ånd.

Tab ikke denne sag ud af Jeres varetægt. Udvalg Jeres officerer. Jeg ønsker ikke nogen indblandet i en blodig krig, eller i udgifter på millionsummer, uden Jeres samtykke.

Min herre, hvis vores flåde mislykkes, taber vi så ikke alt, ved at vi tager fyrsters, fattige fyrsters ejendom fra dem. Her vi ikke fjender hjemme og i udlandet?

Vil Gud ikke ødelægge os? Om Gud ødelægger vor flåde, hvor er vi så henne? Hvis, ad onde veje, vi forbitrer andre fremmede fyrster, hvordan kan vi så vide, om de forener sig for at vælte alle deres styrker over Jer? Hvor findes der dog mange utilfredse sjæle.

Min herre, der findes en god del svagheder i de råd, som tilbydes Jer. Krig bør være meget retfærdig, og forpligtet på guddommelige principper og begrundet i de hellige skrifter, hvilke intetsteds retfærdiggør fjernelsen af en anden mands rettigheder. Lad os føre krig med principper fra hellige skrifter, nemlig defensive. Er ikke al udgydt blod blevet rettet mod forbedring.

For at befordre Jeres sikkerhed og bevarelse, ønsker jeg at I autoriserer flådens og admiralitetets kommitterede til bringe Jeres afstemningsresultat, fra den anden dag, til udførelse. Anbring Jer således i en sådan position, at I ikke vil blive fundet ude af stand til at forsvare Jer selv, når Jeres fjender falder over Jer.

Mr. Attorney-general: Det er Jeres pligt at sammenfatte forsamlingens mening, og hvis I ikke sætter os i gang, vil vi flakke om, *ad infinitum*. Der er ingen fare for opgivelse af militsen, ved at henvise sagen til Hans Højhed.

Sir John Lenthall: Jeg er lige så meget imod krig som enhver anden. Se på Jeres udgifter. I opretholder 5 hære i udlandet, ved siden af den herhjemme, og er nu på vej til at afsende en sjette; nu til omkring 50.000 £ bagud i betaling, halvtreds ugers skyldig gæld, og denne flåde bliver lige så stor som nogen hær. Jeg ser store vanskeligheder med hvorledes de skal betales. Men med netop den interesse som indsats, er jeg usikker på at lader vi dette forsvinde for os, vil vores gode navn og rygte være væk.

I mister Jeres tovværk, etc. som I blev fortalt. Som gode spillere, er I klar til at vente, hvis I ikke vil spille. Jeg tror at det vil være bedst at stå stille og iagttage. Tætningsmateriale, beg, tjære, sejl, og master kommer fra Norge. Svenskerne har fået fat i betydelige områder, og de har al tjæren på de steder i deres besiddelse, og har prissat det så højt, at vi betaler dobbelt pris for det. De opkøber alt, og sælger det til os som det behager dem, og pålægger os adskilligt hårdt, og har lagt beslag på hele tjærehandelen.

Ligesom jeg aldrig vil tvinge Jer til at gøre en stor fjende meget lille, således vil jeg ikke få Jer til at gøre en lille fjende meget stor. Hvis han skulle erobre København, vil han få det største landområde af nogen fyrste i Kristenheden. Tager han København, vil Norge snart falde i hans hænder; lige så let som hvis man tager Westminster, må Chelsea give efter, og så mister vi tillige alle vore master. Hvordan end sagen forløber, vil jeres interesser forsvinde i den blå luft.

En betydelig flåde er yderst passende, ikke for at forstærke svenskerne, ej heller til at svække danskerne, eller irritere hollænderne, men for at sikre vore egne interesser.

Hvis det behager Jer, vil jeg foreslå at nedsætte et udvalg på nogle få medlemmer af Jeres egen forsamling for at forhandle med Hans Højhed om dette, og jeg tvivler ikke om, at Hans Højhed, alene ved deres råd, kan styre denne sag med samme kloge forsigtighed og omhu, som alle kan se han hidtil har gjort; hvilket kan forlige alle dele til fælles bedste.

Mr. Speaker: Der er forskellige debatter i gang omkring otte eller ni forslag. (Han gentog dem alle). Det er usikkert om nogle spørgsmål kan involvere, at sagen om militsen kan forbeholdes Jer alene.

Jeg vil forelægge for Jer, hvorvidt, under et Parlamentsmøde, fuldmagten til at disponere over militsen skal forblive i denne forsamling.

Colonel Fielder: Jeg foreslår at ændre ordet forsamling, og sige Parlament, og jeg tvivler slet ikke på at afstemningen bliver lige så enstemmig som i går.

Serjeant Seys: Den foregående afstemning vil fjerne alle grunde til skinsyge. Jeg ønsker at spørgsmålet skal være, at militsen skal disponeres af det enkelte individ, med begge forsamlingers samtykke, ved et Parlamentsmøde, og, derpå, at der kun må føres krig med parlamentets samtykke.

Mr Neville: Jeg tvivler på om dette vil føre til i en lang diskussion. Militsen har været i adskillige hænder eftersom regeringsbalancen har varieret. Den har nogle gange været krævet af kongen, nogle gange af overhuset, nogle gange af underhuset.

Ved ansøgning og råd er militsen blevet betroet til Parlamentet, ved Parlamentsmøde. Jeg antager at I overvejer hvor det er nu. Det findes ingen steder i verden ved nogen lov, for ansøgningen og rådet er udenfor.

Jeg tror næppe at sagen med Øresund kan holdes indelukket under låg, indtil I har overvejet disse ting, og afsluttet debatten omkring militsen. Jeg ønsker at I, derfor, helt lægger det væk for nærværende.

Lad det forløbe nu og meddel Jeres almindelige stemning, om I mener det passende at deltage i denne krig, om denne flåde skal drage til Østersøen, eller om de skal medbringe forholdsinstrukser.

Mr. Higgons: Før i skifter debateme, beslut om det skal videregives til Hans Højhed, som det blev foreslået i mandags.

Serjeant Maynard: Jeg er modvillig med at fremføre min opfattelse, da jeg er inhabil til at rådgive.

Det som er ønskværdigt er, at hvad vi end beslutter, skal det være med almindelige vendinger, og ikke usikkert, tvetydigt og stift. Jeg havde nogle bekymringer med at erkende spørgsmålet om militsen nu. Adkomsten til militsen, i denne diskurs, lignede temmelig meget en afledningsmanøvre, og syntes meget langt fra emnet.

Nogle talte om hollænderne. Jeg ser sådan på det, at der findes mange af dem som ønsker os det godt; men, i almindelighed, de har handel som deres store gudinde, hvilket har fået dem til at glemme det gode de har modtaget fra os.

De er altid parate til skade os. Jeres tab i den spanske krig har skyldtes hollænderne. Det er mere en hollandsk krig, i spaniernes navn.

De sælger deres skibe til spanierne, og deres varer bliver åbent udstillet til salg på deres markeder. De fylder deres skibe med mænd, og konfronterer englændere. Hvis vi er for svage, så er de spaniere; hvis for stærke, hollændere. Omkring to hundrede skibe er således gået tabt på kort tid. Mere ballade er skabt af dem, end af spanierne. Sådan er deres hengivenhed, og sådan er deres interesser.

Det er i deres interesse at fratage englænderne deres handel. Vore skibe ligger fortøjet, deres ligger på søen. Al handel, næsten, i Kristenheden ligger i deres hænder.

Jeg tror at de, vor handel undtaget, ganske vist kan lide os. Alligevel har de stræbt efter at angribe os, ved at igangsætte sådanne forberedelser. Man hører at de nu drager af sted med 120 skibe, hvoraf 10 er spejdere, og lige så mange er brandskibe.

Er denne forberedelse for ingenting? Er det for Sundet, er det ikke vor sag at deltage i en krig. Men vi er forpligtet til forholdsvis foranstaltninger. Vi bør derved ikke planlægge en krig, men hellere forhindre den. Jeg håber at enhver god kristen beder imod den. Men, for at forstå det generelt. Hvis en krig skulle indtræffe, lad os sende grundigt instruerede personer, alene for at gribe ind under gunstige vilkår.

Der er en stor ulighed mellem to ambassadører og tyve skibe. Hvis man manøvrerer svagt, og krybende, og bedende, klarer man sig sandsynligvis ringe. Jeres styrker skal være lige så kraftfulde som deres. Hvis I sender to ambassadører, og de 100 skibe, får I et ringe udbytte. Det siges, at Jeres skibe er meget lidt anvendelige uden tovværk, og hvad hvis hollænderne ikke vil sælge? Sandt nok, det tror jeg ikke de vil, før de har ruineret Jer og Jeres interesser. Men givet at vi ikke slet ikke kan få det, da må Jeres skibe ligge fortøjet. De kan ikke bevæge sig uden sejl.

Et udvalg vil kun blokere Jeres sag. I kan ikke udstede sådanne sikre instrukser som hvem som helst kan følge, men, generelt, vi har lov til det. Jeg håber vi undgår blodsudgydelser, men af frygt for det, må vi ikke sætte os selv i fare for at falde i noget værre.

Jeg vil ydmygt konkludere, at det bør henvises til Hans Højhed, min ”Lord Protector”, for at lede Jeres afstemningsresultat til en effektiv udførelse, og at der tilføjes nogle instrukser som ikke jeg har udarbejdet, kun med det formål, at så meget omhu udvises, at der ingen krig foranlediges.

Mr. Onslow: Jeres stemmeafgivning allerede afgjort, med omgående afsendelse af en flåde, er et svar på alle protester omkring forsinkelse i sagen. Jeg ønsker vi er omhyggelige, uanset vore uenigheder, med ikke at bagtale vore allierede. Jeg erklærer mig uenig i at tale så overvejende imod hollænderne, som for nærværende er i venskab med os; skønt jeg, måske, er så skinsyg på dem som enhver anden.

De som tilbyder jer et udvalg eller deslige, udsætter jer for en forsinkelse.

Jeg vil følge op på hvad der er tilbudt. De store anstødssten er, 1. Frygten for at involvere os selv, når militsen forsvinder; 2. Faren ved at involvere os i en krig mod vore venner. Jeg ønsker at forlige disse vanskeligheder og farer. Jeg ønsker ingen afstemning til at afslutte Jeres krav på militsen, ej heller en indeholdende nogen tendens til fremme af krig, og derfor gjorde sekretæren det åbent for Jer, at mægle en fred, etc.. Jeg foreslår derfor at holde en afstemning med dette mål: at det, *pro hac vice*, henvises til Hans Højhed, for at lede det foregående afstemningsresultat til hurtig og effektiv udførelse, og at sende flåden i søen; og at speciel omhu udvises til bevaring af en oprigtig forståelse mellem fremmede stater, og at anvende al mulig stræben for at mægle en fred mellem fyrsterne.

Mr. Chaloner: Hvis det var en kendsgerning, hvad den ærede Serjeant har serveret, at hollænderne har påført jer den skade, ville jeg være lige så meget for den krig som enhver anden, men jeg er i tvivl om han tager fejl.

De har været Jeres venner. Jeres folk arbejder under deres flag og på deres skibe. De har intet ondt gjort Jer. Jeg ønsker grundlaget for krigen undersøgt, før I sender nogen flåde.

Statsrådet vover ikke at sende en hær mod Skotland, før de har gjort Parlamentet bekendt med det. De skaffede alt, og havde en erklæring parat. Parlamentet godkendte krigen og erklæringen. Jeg var medlem af rådet.

Det er nødvendigt, at I bliver gjort bekendt med årsagen til denne forberedelse. Diskutér, om det er i Englands interesse og for Jeres handels opretholdelse i de egne, at I skal sende en flåde til disse havområder.

Hvis I bare kræver retten til militsen, og derpå henviser denne sag til "Lord Protector", hvilken forklaring kan I tilbyde om det? Jeg ønsker at ingen må begynde eller risikere en krig, uden jeres medviden.

Mr. Swinfen: Ingenting i Jeres afstemning gennemføres sådan som debatten udvikler sig. Intet er nævnt omkring Jeres fordele og ulemper, ved at engagere sig for eller imod nogen interesse.

Der er kun almindelig enighed om, at sende en flåde med de formål I vedtager hvert eneste år.

Spanierne har ingen handel. Fra dem kan ikke få noget. Hollænderne står bag alle disse sager.

Vi kan udelukkende få vores nødvendige varer over land til Lybæk, og der besidder danskerne Glükstad opad ved floden; vi kan således ikke passere uden deres tilladelse.

Hellere end at miste dette, burde vi kæmpe for det.

Nationen vil ikke have den byrde og det rygte på sig, hvis "Lord Protector" sender den, som hvis I sender den, og ejer den, og billiger den; for i udlandet ved man at det er Jeres penge, og hvis I forpligter Jer, skal og vil I fortsætte det.

Antag at I henviser udførelsen af dette afstemningsresultat til Hans Højhed. Det skaber ikke krig, dirigerer ham heller ikke på den ene eller den anden måde. I behøver ikke, i forlængelse af debatten, tage parti for hollændere, danskere, eller svenskere.

Med denne henvisning, føres overhovedet ikke nogen bag lyset i striden om militsen. Denne henvisning lægger og beholder militsen i Jeres hænder. Hans Højhed meddeler sig til Jer, og giver Jer nok ejerskab. Det medfører at militsen beror hos Jer. Hans Højhed ville ellers aldrig have givet Jer besked. Hvis han havde sendt besked til Jer, om at udføre det, ville det have betydet at han havde taget militsen til sig.

I har, *nemine contradicente*, aftalt at sende en flåde, og omgående, medmindre I sender den ud, vil der intet godt komme ud af det. En sådan debat vil forsinke Jeres sag; I mister mulighed for både ære og sikkerhed. Anledningen pålægger hastværk.

Indrøm at hvis det trækker os ind i krig, kan I ikke tage en specifik beslutning uden Jeres fjenders forhåndsviden. I må lytte til hollandske, danske og svenske ambassadører; og hvem mere rimeligt end Hans Højhed.

Henvis det til Hans Højhed, med behørig omhu for ikke at indblande os i krig. Jeg samtykker i Serjeant Maynards forslag.

Mr. Lloyd: Denne forberedelse udføres ganske som jeres almindelige årlige forberedelse; men det rapporteres til jer, at Sundet er i fare.

Vi må ud af busken og sige det på jævnt engelsk. Hollænderne står bag, men det er *res ipsa loquitur*. Vi føler os sikre på hollænderne. Spanierne kunne aldrig genere os uden hollænderne. De er værre end fjender, hemmelige fjender.

Hvis vi var fjender, kunne vi imødegå deres luskerier, så fint som de takler vores. Jeg skal love for at jeg siger dette skælvende. Hvis denne lejlighed forspildes, frygter jeg konsekvensen.

Jeg håber I vil sende ambassadører til fredsmægling, men I vil hellere deltage i en krig end fortabe Jeres interesser. Lad os sige det lige ud, meld åbent ud, om I vil deltage på givent foranledning.

Hvis hollænderne ikke provokerer, begynder vi ikke. Støt det og tag ejerskab af det. Det vil få stor indflydelse i udlandet.

I behøver ikke indblande Jeres milits; gør det med *hac vice tantum*. I indrømmer Hans Højhed den udøvende magt; og det er intet mere end at give ham den udøvende i dette. Henvis det til Hans Højhed og officererne i admiralitetet og flåden. Lad det blive formuleret, at I vil sende en flåde til Sundet. Hollænderne har for lang tid siden bekendtgjort deres beslutning. Jo mere offentlighed, tror jeg, desto bedre, og mere til Jeres fordel.

Sir Anthony Ashley Cooper: Hvis jeg mente at en henvisning til "Lord Protector" og rådet, ikke var mere end en henvisning til et statsråd, eller til en huskomité, ville jeg ikke have besværet Jer, men der er mere i dette.

I kan meget vel have i behold hvad I bevilger. Og, på den anden side, hvis der ikke var risiko for krig, eller for at indsætte militsen, var det heller ikke noget særligt. Men dette indebærer krig: Og indikerer det ikke, at I ikke vil tage hensyn til traktater og fredelige relationer, men alene til national interesse?

Hvis I vil starte en krig, skal det være på et klart grundlag; altings tilstand bekendtgjort, retfærdiggørelsen af krigen oplyst. Grundlaget var tydeligvis stillet ”det lange Parlament” i udsigt. Da Henrik V gik ind i krigen mod Frankrig, blev grundlaget først etableret, derefter blev penge og afskibning forberedt.

Marinen skal enten af sted for at observere eller deltage, hvis deltagelse, så er det krig, hvis observation, så er det mere farligt end tilrådeligt. Jeg har aldrig kendt til vellykkede tilfælde.

Paven sendte en gang en hær eller en flåde med lignende formål, da to kæmpende fyrster var i færd med at afgøre deres mellemværende. Han sigtede mod at observere en krig mellem Milano og florentinerne. Men skæbnen ville det, at han blev gjort til et bytte for vinderen, og vindere har altid afskrækket observatører. I nyder fred med svenskerne, og danskerne, og hollænderne. Hvis i fred, hvad er så problemet?

Stridens retfærdiggørelse skal overvejes. Om vi kæmper mod nogen, skal vi tage ansvar for det, som en ærlig mand ville gøre mod en anden.

Danskerne startede først en invasion mod svenskerne. Svenskernes strid var retfærdig, tilstår jeg. De kan i sikkerhed beholde hvad de vandt.

Danskerne overholdt den traktat til punkt og prikke, der blev etableret ved vores mægling. Hvorledes kan vi så hjælpe svenskerne, som er på nippet til at bryde sin traktat, og vende sig mod vores forbundsfælle, danskerne, uden begrundelse; eller stå passivt, og iagttage deres ruin.

Hollænderne har den største interesse, og de har en retfærdig interesse allerede tilstået dem af danskerne. Hvis vi trænger ind på hollændernes rettigheder, starter vi striden. Så langt for retfærdigheden. Indtil retfærdigheden er fastslået, vil jeg aldrig billige krigen.

Hvis danskerne vinder Sundet, vil det være meget farligt; og vil det så ikke desto mere være det, hvis den svenske konge får Sundet, end hvis det kom i hænderne på danskerne eller hollænderne? Han har næsten hele Øresund, og områderne samt kysten på land. Han er herre over den største skibsfart, og ønsker at kontrollere Østersøen. Han er en særdeles magtfuld fyrste, som for nærværende har en af de bedste og mest kompetente krigsråd i Kristenheden. Han forstår handelens hemmeligheder. Hans opgave må være at gøre sig selv til ikke alene den største hersker over havet, men også over handelen. Han ville kunne løbe Spanien, Danmark, Pommern, Italien over ende, og gøre sig selv til hersker over denne verdensdel.

Hans forgængere løb hele verden over ende med deres styrker; men hvor meget lettere bliver det ikke for dem at transportere disse store styrker, når de opnår det vældige herredømme over havet. Er

hollænderne og vi ikke i den største fare, for at blive de første, der bliver angrebet? Af politiske grunde, må Holland eller vi blive deres næste byttedyr.

Forestil Jer det værste. Antag at hollænderne besidder Sundet. Men hvordan vil de beholde det? Kongen af Sverige er Jeres ven; og kongen af Danmark, han er også en sikker ven, da nødvendigheden tvinger ham dertil.

Der findes alle disse småfyrster omkring Østersøen, Hansestæderne, og de frie lande og byer. De vil hjælpe Jer mod Holland, hvis interesse det er at undertrykke dem. Men hvis svenskerne vinder det, hvilke venner har vi da, eller venskab med nogen, der kan tjene os med at få det ud af svenskernes hænder, om de på et tidspunkt får det hele? Jeg foreslår, at vi ikke må forpligte os.

Her udrustes der for en million, og vore øjne er rettet mod Sundet. Men hvordan står det til med vore forpligtelser. Er vi forpligtet til, eller står det os frit for at hjælpe svenskerne. Hvis vi ikke er forpligtede, kan det forandre sagen, og vi kan debattere det. Men jeg ville foreslå, omkring hele sagen, at magten over krig og fred forbliver hos denne forsamling.

Jeg ville hverken deltage i en farlig krig, eller i noget der koster en million kontant. Det er et farligt fortilfælde, som i tidligere tider ikke ville blive tilladt. Dette fortilfælde blev ikke tilladt i 1640. I agter at forære en stor del af militsen væk. Jeg foreslår igen, for ikke at overraskes med noget som helst; for ved udenlandsk brandslukning, at fænge ild herhjemme. I har gjort tilstrækkeligt ved Jeres gennemførte forberedelser.

I mellemtiden, medens vi diskuterer, lad forberedelserne fortsætte. Jeg ville henvise det til de kommitterede for flåden og admiralitetet.

Major Beake: Jeg forstår ikke hvad den herre vil have henvist til de kommitterede for flåden og admiralitetet. Der eksisterer en nødvendighed for at gøre noget i al hast. Selvbevarelse, i nogle tilfælde, leverer gode grunde til retfærdiggørelse af at gribe til våben: Argumentet mod denne plan, er vanskeligheden ved udførelse med en krig. Jeg antager at sagen kan blive til et tilfælde af krig. Jeg kan ikke se andet end at, hvis tingenes tilstand kræver det, det resulterer i krig på stedet.

Her er to fyrster i uenighed om deres respektive rettigheder. Hvad angår svenskerne, antages det at den første krig var på retfærdigt grundlag: Det vil jeg ikke anfægte. Men en krig uretfærdig i sit udspring, kan blive retfærdig som konsekvens af det; som noget der er opstået af resultatet.

Forestil jer at en uskyldig gruppe udsættes for angreb, hvor den angrebne gruppe overskrider grænserne, det retfærdige mål af forsvar og gengæld, og følger sit slag op til blodet flyder. I dette tilfælde kan den skyldige gruppe beholde sit sværd i hånd, for at forsvare sig selv imod den uskyldige person, og en tredje gruppe kan træde ind for at hindre ham i at påføre skade. Lad dette tilfælde være det gældende.

Undersøg interesserne indblandet i denne affære. I vil finde de kejserlige som de mest fremtrædende og største. Eliminér kongen af Sverige, og I rydder vejen for de kejserlige.

Hvad angår handelsinteresserne, vil hollænderne, hvis Sundet kommer i deres hænder, lade faldgitteret gå ned og uden det, kan vi hverken forsvare os selv eller beskæftige os selv. Vi er på en ø, og ude af stand til at klare os selv uden handel med alle områder.

Henvi dette til Hans Højhed og rådet.

Sir Henry Vane og **Mr. Trevor** foreslog en times udsættelse, således at vi alle kunne mødes under lige vilkår; og debatten blev i overensstemmelse hermed derefter afbrudt.

Besluttet at forsamlingen afbrydes indtil klokken 14:30.

Eftermiddagen klokken 3, 24. februar 1659.

Mr. Alderman Topham: (en borger fra York.) Hvis ikke Øresund bliver bevogtet, vil vi ikke alene mangle tovværk, etc. men det bare brød. Alle varer der kommer fra Moskva, skulle bringes til Polens havnebyer. Vi ønsker en flåde til alene at sikre vor handel, og til at bevogte købmændene og skibene.

Mit forslag er, at I overdrager ansvaret med at bevogte havene til Hans Højhed "Lord Protector", og at to medlemmer af forsamlingen tilslutter sig et udvalg som samarbejder med admiralen, for tilsyn med, at der ikke sker uoverlagte handlinger.

Mr. Speaker foreslog det samme som Mr. Onslow, hvad angår *hac vice tantum*, at det omgående henvises til Hans Højhed at afsende en flåde, etc.. Dette spørgsmål blev fremlagt to gange.

Mr. Scot: I bliver bedt om at få det henvist, *hac vice*. Jeg protesterer mod ordene. Jeg vover ikke at forære vores rettigheder væk, nej, ikke for et øjeblik; især tilstå det til ham der kræver det *ex adverso*. Tag det i besiddelse først. *Nil dat, quod non habet*. Jeg ønsker en forudgående afstemning, før I disponerer, om at retten til militsen befinder sig i denne forsamling; for alt forbliver dog her, indtil I giver det væk. Vi kan ikke afsende denne flåde under ordet, Parlament. Vi skal først vide hvad Parlamentet er; og hvis to huse, hvilke af de to huse. Spørgsmålet er, hvorvidt I bør henvise det til det enkelte individ, eller beholde det her. Der er to ting, først, udførelsen. Med hensyn til udrustningerne, hvad behøver I fortælle "Lord Protector", som han skal instruere flådens kommitterede med, når I selv kan gøre det. For det andet, magten til at disponere og lede. Er det alt hvad I skal gøre, at meddele at I indtil videre er herrer over militsen og kan give det væk til andre. I har sagt, at det er under Jer. I er grundlovgiverne. Det er stadig i Jeres magt, og ikke passende for Jeres behov, at holde ordningen af grundloven tilbage. Flåden kan ikke forblive så længe. Tag ikke mindre end hvad forespørgslen og rådgivning giver Jer.

Det bliver indvendt, at I ikke er en passende organisation til at styre en affære som denne. Men der var en tid, da to kongeriger blev erobret, og det hollandske *tantum non*, efter rådgivning fra et Parlament og nogle og tyve af rådet. Hvorfor så det argument, at sådanne organisationer er uegnede til styre en sådan affære, begrundet i nødvendigt hemmelighedskræmmeri.

Det siges, at da vi var i krig med Skotland, begyndte vi først; at krigen blev holdt i gang af det lange Parlament under den antagelse, at de ville gøre os ondt; og således bliver det brugt mod hollænderne, som er i stand til at skade os. Men det var ikke kun antagelser mod Skotland: det blev demonstreret. De startede krigen først. Vi havde ubekræftede beviser og endda forsikringer om at de viede deres kræfter til den skotske konges interesser, hans arveinteresser her, og ville genvinde for kongen hans nedarvede områder. Var det ikke en tilstrækkelig årsag? For det andet, var der krævet retfærdighed. En hær blev stablet på benene og sendt mod grænserne, og en krigserklæring sendt til dem, at om de ville sikre os mod disse angrebsforsøg, så ville vi holde os tilbage.

Hvorvidt så, burde vi henvise denne sag til Hans Højhed og rådet, eller burde vi styre det herfra? Jeg har allerede fortalt Jer, at et Parlament og et rigsråd førte krigen med stor succes. Sagen stiller sig anderledes nu. *Eadem ratio, eadem lex. De operibus Dei non est judicandum ante quintum actum.*

Jeg ser ingen besværligheder i det.

Den tidligere afstemning var, som Mr. Swinfen fortalte Jer, en første afstemning, slet ikke omfangsrig. I forærede ingenting væk. Men I skal aldrig, ved nogen afstemning, meddele at I er uegnede til styre denne sag, eller forråde en krig; men I overlader det til Hans Højhed. Det er ikke tilstrækkelig begrundelse for Jer til lovligt at sende en skibsflåde til Østersøen, for at beskytte Jeres købmænd og sikre Jeres handel der.

Sidste sommer, meddelte Mr. Topham, sendte kongen af Sverige en depeche, at hvis han kunne få ti eller tyve skibe, ville han ikke bede os om donationer. Han meddelte yderligere, at I kunne få Kronborg slot. Hvis rådet ikke ville acceptere en sådan fordel, burde I ikke mene det passende, at betro dem med håndteringen af det nu.

Er rådet ikke, som I vil henvise det til, Hans Højheds råd? Jeg betragter hans fader som meget mere erfaren og bedre rådgiver end ham; alligevel var han aldrig så succesfuld, som da han var republikkens tjener. Sikken en vanærende fred han sluttede, og sikken en formålsløs og farlig krig. Var ikke effekten af freden med Holland, og af krigen mod Spanien, den mest ufordelagtige og beklagelige der nogensinde fandtes? Derfor, hvis han der var en krigens mand og god rådgiver, mislykkedes, hvorfor skulle jeg stole på et enkelt individ, den mindst egnede at henvise det til. Alligevel overdrager I indirekte ansvaret til Hans Højhed.

Vi er ikke i krig mod danskerne, svenskerne, eller hollænderne. Hvad skulle vores flåde så bedrive der? Provokerer fem eller seks fyrster, gå ind frivilligt, ikke kun mod Holland, men imod danskerne, Brandenburg, kejseren, og hele det kompagni. Hvis det gavner danskerne, forvent aldrig venlighed derfra. Om svenskerne bliver vindere, er I underkastet deres nåde; I har intet fundament.

Min herre, lad affæren være hvad den vil; uanset hvad I gør, lad det ske efter Jeres råd. Overfør den ikke, det er Jeres handling og rådslagning, og moralske støtte, som vil give aktionen anseelse og omdømme.

Det er viden om kendt, hollænderne ved det, at Parlamentet i England også kan kæmpe og erobre; men så meget ved de ikke om alle andre.

Hvornår skal flåden tage af sted? Hvad nu, når Jeres flåde drager ud, hvis hollænderne bruser frem med deres flåde og magt på Charles Stuarts vegne, mod Jer derhjemme.

Her spilles der kort i Kristenheden. Kan I, ved lov eller samvittighed, påtage Jer at hjælpe en af parterne. Er der nogen af dem, I kan angribe retfærdigt. Hvilken adkomst har I? Er krigen uretfærdig, vil den ødelægge Jer. I var velorienterede om, at der ingen retfærdige grunde er. Det blev indvendt, at I er i fare, af hvilken årsag I skal forhindre det. Faktisk, efter jødisk lov, hvis jeg er sulten, må jeg plukke et æble hængende over mit hoved, eller i knibe, eller, af stor mangel, slagte et får og tage et bovstykke, og efterlade resten: Det vil ikke være en forbrydelse. Men jeg må ikke tage et stykke jord, ej heller træet som bar frugten. Jeg vover ikke at sige det er *mare liberum*, af frygt for jeg inkluderer jeres snævre farvand. Men hvis vi ikke kan klare os godt uden Kronborg og Helsingør, hvad så! Skal vi da eje og gribe med retfærdighed eller uretfærdighed, med alle nødvendige midler. Gud formår at sende forsyninger på en bedre måde, og med bedre midler. Jeg foreslår,

1. At erklære retten til militsen, ved et Parlamentsmøde, at forblive hos Jer.
2. At I vil disponere over denne ekspedition, selv, at blive overført til hvem I synes bedst om.
3. At I vil undersøge krigens årsager; og få vist hvorledes I kan starte en lovlige krig, eller på hvilke betingelser vi burde tage den på os.

Mr. Topham: Et ord til forsvar. Jeg har aldrig sagt, at jeg ingenting kendte til depecher mellem kongen af Sverige og Hans Højhed; det var kun hvad jeg hørte en købmand fortælle.

Mr. Scot sagde at han forstod ham på anden måde.

Captain Hatsell: Jeg ønsker ikke at reflektere over hvad der blev gjort af Hans Højhed, eller det lange Parlament. Der indvendes, at dette kan forårsage krig. Jeg håber det ikke, men hvis for ikke at gøre dette, I bliver til byttedyr, det er også betragteligt. Jeg vil kommentere Jeres spørgsmål.

Hollænderne bestræber sig utvivlsomt på at blive herrer over Sundet, porten til Østersøen.

Vi finder kongen af Sverige dybt involveret mod danskerne, polakkerne, kejseren og Brandenburg. Hvis disse komplicerede interesser får overhånd, bliver I fuldkommen udelukket. Hollænderne bidrager med deres hjælp til kongen af Danmark. Hvis hollænderne fortsætter med deres flåde, og forsyner danskerne, og svenskerne drives ud, og danskerne bliver herrer over det, hvordan står så Jeres interesser i disse områder? Hvis forbundsstyrkerne driver svenskerne ud, hvad vil det indebære for Jeres økonomi der? Svenskerne har aldrig skadet Jer. I behøver ikke mistænke dem. Hollænderne har skadet Jer, også på det seneste.

Hvis svenskerne skulle få succes, ville hollænderne, med deres flåde og 4000 mænd, slutte fred med dem.

I kan hverken bevare Jeres handel eller Jeres sikkerhed, uden snarest at afsende en flåde. Årstiden er til hamp og hør hidrørende fra disse have. Jeg ønsker at I henviser det til Hans Højhed og rådet.

Mr. Neville: Jeg aner ikke hvad Jeres spørgsmål er, ej heller til hvem I henviser det. Jeg aner ikke om rådet er skabt, eller godkendt af jer. Jeg aner ikke om et råd er ved at blive oprettet; I giver magten over fred eller krig til Hans Højhed med denne afstemning.

Jeg forstår ved denne herres forslag, at hollænderne allerede er Jeres fjender. Han siger at de transporterer 4000 mænd, som er Jeres fjender. Jeg ønsker at I henviser det til de kommitterede for admiralitetet og flåden; men jeg er imod henvisning til et hvilket som helst udvalg. Jeg vil gerne høre om fordelene, før jeg skiller mig af med så vigtig en rettighed som denne under debat.

Mr. Lechmere: Med Jeres afstemning havde I fokus på denne affære, vedrørende Østersøen; I har besluttet at drage ud med en meget betydelig flåde.

Det blev gjort gældende at I ikke kan, med retfærdighed og rettigheder for folket, overflytte den. Jeg tror ikke at I vil udruste en flåde, eller udnævne officerer uden at rådgive Jeres enkelte individ. Jeg ville endnu ikke gøre det. Det vil begrænse ham med et vidnesbyrd. Sådan gjorde I ved begyndelsen af det lange Parlament, begrænsede kongen, men kun i tilfælde af hans afvisning. Hans Højhed afviser ikke at tilslutte sig alt hvad I råder ham til. Lad Jeres afstemning være således: At det henvises til Hans Højhed at sætte dette afstemningsresultat til hurtig og effektiv udførelse, og at disponere og bruge samme, i overensstemmelse med sådanne råd som han med mellemrum vil modtage fra Parlamentet.

Ved andragende og råd, hvilket jeg opfatter som en lov, er det bestemt at ved Parlamentsmøde, skal militsen disponeres efter Parlamentets råd. Sagen er ikke som i 1642, i tilfælde af Hans Majestæts uenighed, for I kan få hvilket samtykke eller hvilken enighed I behager fra Hans Højhed.

Han gentog atter spørgsmålet, som han havde stillet før.

Mr. Godfrey: Jeg støtter det forslag, som klart er i overensstemmelse med min opfattelse.

Der er ingen nuværende nødvendighed af at gå ind i en debat om militsen. Hævdelsen af det i Jeres erklæring var kun for tilfælde af kongens afvisning. Gud ske lov, gives lejligheden til det ikke nu.

I burde virkelig være meget følsomme med hvorledes i går imod jeres allierede. At overlade udførelsen til Hans Højhed vil løse op for det.

Mr. Trevor. Jeg ønsker at vide hvad der menes med Parlamentets råd; hvorvidt det er hensigten at alle instrukser som følger denne ekspedition, først skal tillades og bekræftes her. Så er konsekvensen åbenbar. Hvis I mener at rådet er betydningsløst, ellers tværtimod.

Det indvendes at denne krig hverken er retfærdig eller lovlig. Man kan dertil svare, at vi sender vores flåde og styrker derover, ikke med planer om at starte en strid, eller at skabe krig. Det er sandt nok, at konsekvensen kan være krig, vores passivitet kan dog ligeledes betyde krig. Kommer hollænderne i besiddelse af det hele, bevæger vi os dog ikke længere væk fra krig end nu. Vi vil få

enten en krig, eller en fred lige så ringe som en krig; med handel efter deres vilje. Ingen person som bekymrer sig om denne nations interesser kan benægte dette.

I stedet for benægtelse af Jeres autoritet over militsen, hævdes den af det.

Vi skal blive klar til at gribe lejligheder, ikke at plukke lejligheder. Beslutningerne omkring krig eller fred skal tiltros personerne på stedet; I skal give dem generelle instrukser.

Kendte jeg nogen anden måde, ville jeg rådgive derom. Det vil gøre os helt til grin, hvis vi erklærer vore hensigter på forhånd. Det lange Parlament gjorde det aldrig, men overlod det til rådet.

Henvi til Hans Højhed, at stå for udførelsen af dette afstemningsresultat, og hvis I behager at tilføje kloge instrukser såsom omhu med unødigt skabelse af krig, etc..

Serjeant Maynard: Jeg er imod at anvende ordet ”råd”, eller at foreslå hvorvidt disse ord skal tilføjes; ikke at jeg er imod råd, men jeg ønsker det ikke sådan, at de ikke bare kan fortsætte uden Jeres råd.

Mr. Bulkeley: Tilføj ”ikke at deltage på unødvendige betingelser.”

Colonel Morley: Mit hjerte har blødt for det allerede spildte blod, da jeg indså hvor meget vi tog fejl med hvad vi kæmpede for. Jeg er imod krig, undtagen med klare grunde. Jeg ville præsenteres for alle forbund. Alle transaktioner burde præsenteres for en komité. De som er under udarbejdelse, kommunikeres til Hans Højhed og udføres derpå.

Jeg kan godt lide, at I udelader rådet. Jeg ville hellere henvise det til Hans Højhed; for rådet har stiftet en vanærende fred og skabt en værre krig.

Mr. Noell: Sagen er for Jer, om I nu vil drage ud for at forsvare Jeres eksistens, eller udslette den for evigt. I kan ikke genvinde den, hvis den én gang er forhistorie.

Jeg forstår ikke, at I vil i gang med at strides, enten med hollændere eller danskere. Hans afdøde Højhed sendte bud for at mægle en fred mellem disse to fyrster. Han gjorde det med en stor portion forudseenhed og visdom. Dette fik ikke nogen virkning; de nøjedes med kønne ord. Hollænderne sendte alligevel styrker til hjælp for danskerne. Hvis vi engang bliver blinde, kan vi også. De drog af sted udrustet med militær styrke.

Vi som er købmænd forstår, og kan gennemskue denne affære, at deres formål er at bringe os til underkastelse. Hvor de besidder magt, er de det mindst medfølelse folk i verden. Vi ved det, for vi kan mærke det.

I tager af sted med planer om mægling, som kristne. Det er ikke jeres plan at tage Øresund fra Danmark. I tager af sted uden planer om at ødelægge nogen som helst fyrste.

Sagen går ud på ikke at hjælpe den ene eller den anden, eller at bekæmpe hollænderne; men med kraft til mægling. Om Gud velsigner mæglingen, så er det fint. Men antag det værste, at hollænderne vil pudse kongen af Danmark på svenskerne, lad os da dele med hollænderne.

Uden dette, kan vi kun sejle ud i hemmelighed. Det tjener Jer ikke til ære. Jeres købmænd kan ikke færdes med anseelse medmindre de kan sige ”Vores fyrste kan beskytte os.” Hvad gør jøder så foragtelige, og tvunget til at bære gule hætter og røde hætter, om ikke fordi de mangler en fyrste til at beskytte dem.

Hvis I går glip af denne lejlighed, vil jeg for evigt ærgre mig over at være født i denne generation. I morgen er det for sent. Denne aktion kræver uforstyrrethed. Jeg forstår ikke hvordan I kan håndtere det.

Jeg har kun det som jeg har spredt over hele verden. Jeg vil lide under en hollandsk krig lige så meget som enhver anden; men jeg bekymrer mig ikke kun for mit, eftertiden skal også have omsorg.

Det skal fortsættes med rådgivning uegnet for offentliggørelse. Jeg håber at I ikke slutter mødet før I fryder hjerterne i alle engelske købmænds hjerter; og alle gode mennesker og kommende generationer vil velsigne Jer for det.

Mr. Reynolds: Hvis rådet går ind på et princip om, at det ikke er passende for Jer at vide noget, så er det virkelig egnet, at henvise til dem. Jeg har lyttet til hele debatten, og jeg tilstår at jeg ikke fatter hvad der er kernen i den; ej heller er jeg overbevist om den så stærkt udtrykte nødvendighed af, at haste flådenes afsejling igennem.

Hvis der forekommer nogen aktion mellem os og svenskerne, så lad os det vide, og hvad det går ud på. Hvem kan klandre hollænderne for hvad de gør. Hvis der findes en plan for at gøre kongen af Sverige til hersker over Sundet, beder jeg til at vi kan komme til bunds i det. Den svenske agent, har jeg hørt, anmoder om tyve fregatter.

Det er i pantestyldners såvel som i panthavers interesse at bevare pantet; det er klogskab hos hollænderne at gøre noget sådant. Jeg forstår ikke, at dette er i Englands interesse, i modsat fald er jeg ikke englænder.

Der er uden tvivl et iboende ræsonnement, og engagement hos svenskerne, som vi ikke kender til; ellers ville så mange fremstående personer ikke presse så alvorligt på. Hvis vi skal indblandes i en krig, tværtimod vor fornuft, er det underligt.

Det siges at de skælver hvis vi ikke tager af sted. Jeg skælver hvis vi tager af sted, og jeg er usikker på om vi vil fortjene at bære hætte og frakke, som jøderne gør, om vi fortsætter med denne affære uden nogen bedre overvejelser. Jeg ønsker at få nogle medlemmer udvalgt til at rådgive omkring det. Det kan udføres tilstrækkeligt hemmeligt.

Jeg siger det igen, jeg er overbevist om at der findes en lusket aftale, for at tilgodese svenskernes interesser modsat vores, ellers ved jeg ikke hvad, *per fas out nefas*.

Hollænderne tør ikke erobre Øresund, for ikke at få hele Europa på nakken.

Jeg foreslår at det overvejes hvilke forpligtelser der findes mellem os og svenskerne.

Mr. Secretary: Dette spørgsmål har slugt meget af Jeres tid. Jeg vil ikke bruge meget mere. Det er ikke passende for mig at rådgive Jer. Jeg drister mig ikke til at tilbyde noget råd i denne affære, men kun til at opklare tingenes tilstand. Den ærede herre sagde, at han var overbevist om, at der fandtes en underhåndsaftale til gennemførelse af den svenske affære. Det er ikke næstekærlighed at sige eller tænke således. I fik en meget ærlig, retfærdig, og sand beretning om denne affære, hvilket hverken var mere eller mindre end hvad dengang blev Jer fortalt, i al sindrighed, og overladt til Jeres visdom at tage imod hvilken vejledning I mener passende i denne affære. Jeg fortalte Jer, at der ikke fandtes nogen aftale overhovedet. Jeg havde håb om, at den herre ville stole så meget på min rapport, ved ikke at have mistroet den, medmindre han havde sikker viden mod det. Jeg aner ikke hvad hollænderne tænker, men jeg tror ikke på, at de er så frygtsomme, som vi tror om dem; at de er ængstelige for at få hele Europa på nakken. Jeg har aldrig hørt nogen i Holland rejse tvivl om, hvorvidt de skulle udruste deres flåde til denne ekspedition eller ej. Her er virkelig ikke nogen spørgsmål omkring nogen som helst krig; ej heller vil de, hvis I refererer det til nogen, gå i krig undtagen for at forsvare sig selv i tilfælde af først at blive angrebet.

Hvis hollænderne skulle fornærme og angribe Jer, og Jeres interesser bestrides, tror jeg I giver plads til kamp; og det er alt jeg ved, der ligger i sagen.

Det er hverken for et mål eller for et andet, men kun for at sikre Englands interesser. Tingene fremstår meget åbenbare. Jeg er klar til at lægge det i andre hænder, men ikke af de grunde.

Vægtige indvendinger er fremkommet om styringen af freden, der skal afslutte den hollandske krig. Jeg undrer mig over de herrer som nu er så meget imod at begynde på det igen. Jeg ville ønske, af hele mit hjerte, at krigen var blevet ført af det lange Parlament, til den yderste succes, i stedet for at de *tantum non* blev besejret; at de må enten være indtrådt i coalition med Jer, for at blive ét folk, eller er blevet bragt foran Jeres fødder. Hvilke fremskridt der blev taget med dette, ved jeg ikke; men én ting er jeg sikker på, at det første fredstilbud kom fra dem.

Krigen havde kostet Jer omkring 2 millioner kontant. Det skulle skaffes til ledelse af krigen, hvilket ikke ville have glædet nationen; salget af tiende skatten. Fredsforslagene kom fra dem. En af de to provinser skrev et brev, faktisk, begrædende de dårlige effekter af og tilstande under krigen. Derpå, skrev denne nation et brev tilbage for at hele bruddet.

Freden smager mere som en erobring end en som fred. Hvis man undersøger traktaten, holdt de med Jer imod Charles Stuart. De afgav mange ting, som de havde forlangt i begyndelsen af krigen. Jeg har hørt mange kloge mænd sige, at de mener sig selv så hårdt belastet ved den fred, at de aldrig vil falde til ro, før de har vredet sig selv ud af den.

De blev så i stand til at stikke 100 skibe i søen. Lad ikke den som ifører sig sin rustning, prale af sig selv når han tager den af. Derpå, hvad angår krigen mod Spanien: Den spanske interesse blev aldrig udråbt i Parlamentet som betydelig for denne stat. Dronning Elizabeth lod sig aldrig overbevise om at stifte fred. Hun plagede dem altid i deres indiske områder, skønt hun nærrede stor kærlighed til Philip II. Kong Jakob, faktisk, indbød til fred med Spanien og besmykkede sig selv med titlen *Rex*

Pacificus, medens han glemte at være *Defensor Fidei*. Men, i denne konges attende år, blev han rådgivet af Parlamentet imod det, da de gik ind for krigen.

En erklæring eller bebrejdelse i begyndelsen af det lange Parlament, hvilket var et klogt Parlament, klager meget over freden med Spanien.

Den angiver at kongen var kontrolleret af jesuitter, som tidligere var blevet dysset ned under bruddet med Spanien, i kong Jakobs sidste år. Frankrigs interesse var ikke, som de bekræftede, så modsat religionen som Spaniens; og freden med Spanien blev stiftet uden parlamentets samtykke. Disse ting vejer tungt for mig.

Der er gentagne gange blevet klaget over freden med Spanien i parlamentet, men dette er den første gang der blev klaget over krigen mod Spanien. I eksporterer så mange varer, og importerer lige så mange varer fra Spanien, som aldrig før. I vil finde at nedgangen i handelen, hvis I undersøger det, hidrører af en anden årsag. Vores handel er gået tabt på hollændernes foranledning.

Vi fik ringe succes i begyndelsen, i Vestindien; men vi skal ikke dømme efter enkelte begivenheder. Aldrig skete der ting af større interesse for den engelske nation end på det seneste; eller større ære opnået end gennem den krig. Dunkirk er langt mere betydelig end man er klar over.

I kan skaffe en så fordelagtig fred med dem som I behager, hvis I ikke spolerer det med Jeres foreliggende diskurs. I kan, er jeg ovebevist om, få den på egne vilkår. Jeg skal bede Jer om ikke at forsinke den, for jeg mener at Jeres affærers behov kræver det.

Sir Henry Vane: Vi er endnu ikke ved kernen. Mange betydelige ting er blevet fremlagt i den sidste nøgterne tale; af Mr. Secretary.

Hvad der erklæres, finder jeg meget tilfredsstillende. Han forsikrer os, at ingen aftaler forefindes, intet omkring nogen privat traktat, mellem os og svenskerne, som han kender til. Men kunne der ikke findes en lusket, hemmelig traktat, som han ikke kender til. Jeg har hørt noget i den retning, og efter meget god efterretning, at der er en aftale.

Hvis ikke Guds forudseenhed havde afbrudt det, tror jeg ikke at spørgsmålet nu var, at I skulle afgøre det. Flåden skule være draget af sted for længst, men den blev forhindret; og hvis den var taget af sted, var denne debat blevet afgjort før det tidspunkt. Men jeg skal ikke dvæle på den grund, men kun på de grunde som er fremlagt, og tilpasse min diskurs til dem.

Koalitionen med den stat, den hollandske, hvis den var blevet godt fulgt op, havde I udelukket al overensstemmelse med den spanske interesse.

Jeg er ude af stand til at gennemskue det, eller at forstå hvordan hele tilstanden med at styre freden med Holland, og krig mod Spanien, overhovedet har været forenelig med statens interesser, men mere, temmelig meget i et enkelt individs interesse.

Interessen dengang anvendt, plus bestræbelserne på at de to nationer i koalition, som der havde megen fremgang i, ville have trukket Staterne helt væk fra den spanske interesse, der nu blandes

meget ind i deres rådslagninger; og hvis dette dengang var blevet fulgt til dørs, ville det have gjort den Stat på det tidspunkt, fuldstændigt Jeres.

Hvis, den gang I sendte ti tusinde mænd til Jamaica, hvor I har efterladt Jeres døde til Jeres bebrejdelse, I havde i stedet sendt den samme flåde til Sundet, og faldet over hollænderne, ville det have klaret Jeres problemer. I kunne have banet en god vej i Tyskland, og selv have kåret en kejser der.

Det som forøger min skinsyge er, at jeg ser denne affære fuldstændig kontrolleret kun til støtte for et enkelt individs interesse, og ikke for almenvellet, folkets interesser.

Vore rådslagninger har været sammenblandet med Frankrig, og taget fra kardinalen, som handler efter de mest tyranniske principper for regeringer i verden. Franskmandene anbringer os i denne fjertliggende plan, og ud af den bue, er jeg usikker på, kommer denne pil, for at blive skudt i Øresund. Hvor meget ser dette princip ikke ud som kardinal Mazarins, så Jeres enkelte individ kan få en flåde i sine hænder?

Jeg ved ikke af nogen grund til at I sender en flåde på ubestemt tid, underforstået efter denne plan. Svenskerne er fuldstændig i besiddelse af begge breder i Øresund, og de vil også sikre passage, hvis I altså støtter dem; og når de besidder det, kan de enten give jer det med en ny traktat, eller I må tage det ud af deres hænder med magt.

Da den ene halvdel var i danskernes hænder, og den anden i svenskernes, var det dengang bedst for os, for vi kunne blive lige så nødvendige for danskerne som enhver anden.

Når franskmandene ser muligheden, kan de let føle sig krænkede over tidligere fornærmelser. Denne affære er uegnet til at blive for åbent debatteret. Den behøver mere hemmelighedsfuldhed.

En dobbelt nødvendighed er blevet udtænkt, og er lagt på Jer.

1. Det må ikke udsættes til i morgen. Det vil være for sent. Dette er i sidste øjeblik, og de lægger det på Jer med så stor nødvendighed, at alle andre argumenter ikke må modtages gunstigt.
2. I skal fuldstændigt overføre til det enkelte individ, retten til at gøre hvad han behager. Intet tabes ved flådens udrustninger. Jeres officerer, mener jeg, er alle hvervet under den forudsætning, at han allerede sidder på militsen. Intet vil tilfredsstille, medmindre militsen overføres til det enkelte individ indenfor 24 timer.

Som svar på indvendingen.

1. Afstemningen vil ikke isolere os, medmindre dispositionsretten ligger hos det enkelte individ, og med dette giver I indirekte magten over militsen væk, før I har krævet Jeres egen ret, eller selv overtaget den. Oh! Gid I kunne gøre det enkelte individ til udvalgsmedlem! Dog, skønt uvillig til at indrømme det, af frygt for at I bliver en republik igen, så farligt, vil ikke så meget som et råd blive tilladt.

2. Og for så vidt I ikke kræver Jeres ret til militsen, så kræver I heller ikke Jeres interesse tilgodeset, eller tager den del af det, der tilhører Jer, i den foreliggende selvsamme affære. I skal have personernes navne præsenteret for Jer for at få dem godkendt.

I bliver fortalt, at I ikke her er i stand til at skabe fred eller krig. Hverken I eller Jeres råd kan styre fred og krig. Jeres øverstkommanderende skal gøre det. Jeg håber at I vil udtrykke interesse så vel som en erklæring. Hold fast på traditionen med, så vel som retten til, militsen. Vær forsikret om troskab mod republikken, først, fra de personer som I sender. Jeg håber, at I får en kompetent øverstbefalende, og en der har givet godt vidnesbyrd om sin gode hengivenhed for Jer.

3. En dag må I opgive al Jeres interesse for militsen, efter den nødvendighed at det bliver Jer påtvunget; nødvendigheden af, at det skal gøres på denne måde, og ikke på nogen anden.
 1. Kræv at militsen er Jeres.
 2. Henvi den til Jeres kommitterede, til sikring af, at der ikke sker forsinkelser med det.
 3. Få Jeres officerer fremstillet for Jer, og godkend dem.
 4. Nedsæt Jeres eget udvalg, til rådgivning omkring disponeringen af dette til størst mulig fordel for almenvellet.

Mr. Solicitor-general: Jeg er ikke nogen stor statsmand, og vil kun betragte Jeres affærer, som de er for nærværende. Det er et stort spørgsmål, hvordan Jeres afstemning kan komme til udførelse. Det er ikke i vor interesse at gå ind i Øresund som hollænderne gør det, og af den samme årsag? Vi kan tage derover uden at bryde med dem, lige så vel som de kan uden at bryde med os, for at sikre det sted hvor vore interesser ligger. Til hvilket formål henvendte Hans Højhed sig til Jer, medmindre han ønskede Jeres råd, og erkendte Jeres interesse. Når I ønsker det, kan I give det fra Jer.

Hvis I stemmer for al den magt til Jer selv, er det ikke for at udelukke alle andre; vi udgør alligevel en så perfekt republik som vi nogensinde har været.

Det er helt tydeligt for at slippe for det enkelte individ og en anden forsamling. Før 1648, blev det at være medlem af denne forsamling aldrig udfordret. Det blev det i Parlamentet, og af det enkelte individ.

Jeres flåde vil aldrig løbe ud, hvis den forbliver indtil alle spørgsmål er løst.

Trods sekretærens forklaring, at han ingenting vidste om en hemmelig aftale med svenskerne, har Sir Henry Vane bekræftet, at han var overbevist om eksistensen af en aftale, som han ikke kendte til, og at han havde hørt det således sagt.

Mr. Bulkeley pressede på for at han kunne forklare hvorhenne han havde hørt det, og af hvem. Hvis det var nogle fra rådet som indgik aftaler, var de uegnede rådsmedlemmer.

Han var meget lidenskabelig omkring det, for hvilket Sir Henry Vane bagefter bebrejdede ham, og sagde, at han kunne huske det, når det blev hans tur.

Mr. Turner støttede **Mr. Bulkeley**.

Sir Arthur Hasslerigge fjernede det. Det blev ikke presset igennem.

Der blev foreslået stearinlys,

Forsamlingen var delt. *Ja* stemmerne vandt.

Ja – 177. *Mr. Gerrard* og *Mr. Raleigh*, stemmetællere.

Nej – 119. *Sir Arthuer Hasslerigge* og *Mr. Scot*, stemmetællere.

Efter en langvarig debat, indtil næsten 23, blev det foreslået at forslaget kom til afstemning nu.

Mr. Speaker erklærede sig for *Ja* siden.

Sir Arthur Hasslerigge erklærede sig for *Nej* siden.

Forsamlingen var delt. *Ja* stemmerne vandt.

Ja – 176. *Mr. Raleigh* og *Mr. Bodurda*, stemmetællere.

Nej – 98. *Sir Arthur Hasslerigge* og *Mr. Neville*, stemmetællere.

Det blev så vedtaget bekræftende. Hovedforslaget var sat til afstemning.

Besluttet, at henvise resultatet af afstemning i denne forsamling til Hans Højhed ”Lord Protector”, omhandlende udrustningen og afsendelsen af en betydelig flåde til sikring af denne republik, og opretholdelsen af den deraf afledte handel og økonomi, til udførelse; til bevarelse af denne forsamlings interesse i militsen og skabelse af fred eller krig.

Besluttet, at *Mr. Secretary Thurloe* anmodes om at viderebefordre dette afstemningsresultat til Hans Højhed.

Mr. Trevor foreslog en afbrydelse indtil lørdag.

Besluttet, at forsamlingen afbrydes indtil næste lørdag morgen, klokken 8, Forsamlingen afsluttede sit møde klokken 23.